

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky

Možnosti využití populární hudby jako prostředku k rozvoji jedince v mateřské škole

Diplomová práce

Autor: Bc. Barbora Malotínová

Studijní program: Pedagogika předškolního věku se zaměřením na děti se speciálními potřebami

Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy

Vedoucí práce: PhDr. Jindra Vondroušová, Ph.D.

Oponent práce: PaedDr. Vladimíra Hornáčková, Ph.D.

Zadání diplomové práce

Autor:	Bc. Barbora Malotínová
Studium:	P20K0204
Studijní program:	N0112A300001 Pedagogika předškolního věku se zaměřením na děti se speciálními potřebami
Studijní obor:	Pedagogika předškolního věku se zaměřením na děti se speciálními potřebami
Název diplomové práce:	Možnosti využití populární hudby jako prostředku k rozvoji jedince v mateřské škole
Název diplomové práce AJ:	Possibilities of using popular music as a means to develop an individual in kindergarten

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce je zaměřena na využití populární hudby jako prostředku k rozvoji hudebních, pohybových, jazykových a estetických dovedností dětí v mateřské škole.

Teoretická část se zabývá vysvětlením pojmů souvisejících s hudbou, hudebním vývojem dítěte, estetikou, psychickým vývojem dítěte a předškolní pedagogikou. Zaměřuje se především na hudební vnímání dítěte a jeho specifické zvláštnosti v předškolním věku.

Praktická část obsahuje náměty a metody činností rozvíjející vnímání a tvořivé vyjadřování. Výstupem práce je program, zaměřující se na populární hudbu, zejména její propojení s hudebními, výtvarnými, pohybovými či estetickými činnostmi. V programu jsou popsány metody a praktické příklady, jak využít populární hudbu v mateřské škole. Celý program je realizován a ověřen v praxi.

Populární hudba tvoří součást života dnešního dítěte. Proto cílem práce je vytvoření a ověření námětů činností, aby přispěla k rozvoji mnohých dovedností, vnímání a kultivovanosti osobnosti dítěte předškolního věku.

FRANĚK, Marek. *Hudební psychologie*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2005. 238 s. ISBN 80-246-0965-7.

KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*, Praha: PF UK, 2002. ISBN 80-729-0080-3

NÁDVORNÍKOVÁ, Hana. *Rozvíjíme vnímání a tvořivost dětí: dítě a jeho psychika-poznávací schopnosti a funkce*. Praha: Raabe, 2014. Rozvíjíme dítě v jednotlivých oblastech předškolního vzdělávání. ISBN 978-80-7496-163-2.

POLEDŇÁK, Ivan. *Hudba jako problém estetiky*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1215-1.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2008. 467 s. ISBN 978-80-246-0956-0.

Zadávací
pracoviště:

Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce:

PhDr. Jindra Vondroušová, Ph.D.

Oponent:

PaedDr. Vladimíra Hornáčková, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce:

1.2.2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucí závěrečné práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 9. 12. 2022

Bc. Barbora Malotínová

Anotace

MALOTÍNOVÁ, Barbora. Možnosti využití populární hudby jako prostředku k rozvoji jedince v mateřské škole. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2022. 80 s. Diplomová práce.

Diplomová práce se zabývá využitím populární hudby k rozvoji dětí v mateřské škole. Teoretická část se věnuje definici pojmu populární hudba, jejímu historickému vývoji a následně rozdělení žánrů této hudby. Práce se zabývá dítětem předškolního věku jeho vývojem, hudebností a specifickými zvláštnostmi vnímání. Teoretická část také popisuje postavení hudební výchovy v současném preprimárním vzdělávání. Obsahem praktické části je dotazníkové šetření, které se stalo podkladem pro vytvoření krátkodobého hudebního programu. Program obsahuje náměty využití populární hudby v mateřské škole. Celý program byl zrealizován v mateřské škole a následně vyhodnocen. Cílem této práce je hledání možností využití populární hudby k všestrannému rozvoji dítěte v mateřské škole.

Klíčová slova: populární hudba, hudební výchova, předškolní věk

Annotation

MALOTÍNOVÁ, Barbora. *The Title of the Bachelor Degree / Diploma Dissertation Thesis*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2022. 80 pp. Diploma Thesis.

The diploma thesis deals with the use of popular music for the development of children in kindergarten. The theoretical part is dedicated to the definition of the term popular music, its historical development and subsequently the division of genres of this music. The work deals with the child of preschool age, his development, musicality and specific peculiarities of perception. The theoretical part also describes the position of music education in contemporary pre-primary education. The content of the practical part is a questionnaire survey, which became the basis for the creation of a short-term music program. The program includes topics on the use of popular music in kindergarten. The entire program was implemented in the kindergarten and subsequently evaluated. The aim of this work is to find the possibilities of using popular music for the all-round development of the child in kindergarten.

Keywords: popular music, music education, preschool age

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská/diplomová práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum:

Podpis studenta:

OBSAH

ÚVOD	8
1 TEORETICKÁ ČÁST	9
1.1 Populární hudba	9
1.1.1 Pojem populární hudba	9
1.1.2 Historie a vývoj populární hudby	10
1.1.3 Žánry populární hudby.....	12
1.2 Populární hudba pro děti	15
1.2.1 Česká i zahraniční populární hudba určená dětem	15
1.2.2 Materiály a náměty populární hudby pro děti.....	19
1.3 Vývoj dětí předškolního věku	21
1.3.1 Obecný vývoj dětí předškolního věku	21
1.3.2 Vliv hudby na vývoj dítěte.....	22
1.3.3 Dítě a jeho dispozice pro hudbu	23
1.3.4 Specifika hudebního vývoje dítěte v prvních 6. letech.....	24
1.4 Hudba v mateřské škole a RVP PV.....	30
1.4.1 Hledání ideálu populární hudby pro děti	31
1.4.2 Protipól ideálu populární hudby pro děti	33
2 PRAKTICKÁ ČÁST	34
2.1 Cíle	34
2.2 Dotazníkové šetření.....	37
2.2.1 Metoda vyhodnocení dat.....	37
2.2.2 Popis respondentů	38
2.2.3 Výsledky dotazníkového šetření.....	42
2.3 Program s možnostmi využití populární hudby k rozvoji dítěte předškolního věku v prostředí mateřské školy.....	55
2.3.1 Metodika	55

2.3.2	Program – Jsem jedinečný	56
2.4	Shrnutí praktické části.....	73
2.4.1	Diskuse.....	75
ZÁVĚR	76
ZDROJE	77
PŘÍLOHY	81

ÚVOD

V prostředí mateřských škol bývá zvykem dětem předávat základní informace z fungování světa okolo nás. Hlavními prostředky pro pravé poznání naší kultury bývají říkadla a lidové písně. Avšak děti ve svém okolí v nynější době příliš lidové hudby neslychají. Obklopuje nás hudba velmi odlišná od hudby lidové, a to hudba aktuální, též nazvaná jako populární. Děti tuto hudbu vnímají, ale málo kdo ji dětem přiblíží či vysvětlí. Záměrem této diplomové práce bylo zmapovat, zda se populární hudba v mateřských školách objevuje v rámci výchovně vzdělávacího procesu. Hlavním cílem této práce je vytvoření výchovně vzdělávacího programu s využitím populární hudby. Tento program je zhotoven na základě výsledků z výzkumu.

Diplomová práce je rozdělena na dvě části. První teoretická část diplomové práce se zabývá populární hudbou, definicí tohoto pojmu, a jejím historickým vývojem a rozdělením. Následně je zmapována česká a zahraniční populární hudba určena přímo dětem. Jelikož je program vytvořen pro děti předškolního věku, nalezneme zde kapitoly zaměřující se na vývoj dítěte. Dále je zde zmíněn vliv hudby na vývoj dítěte a následný samotný hudební vývoj dítěte. Poslední kapitola teoretické části se zabývá popisem hudebních činností v prostředí mateřské školy s hledáním ideálu populární hudby pro děti.

V praktické části je popsán výzkum, který probíhal formou dotazníkového šetření. Výsledky tohoto výzkumu jsou zde vyhodnoceny a na jejich základě je vytvořen výchovně vzdělávací hudební program. Program představuje možnosti využití populární hudby v prostředí mateřské školy. Je rozdělen do pěti dnů a obsahuje různorodé aktivity, výtvarné činnosti, hry a hudebně pohybové činnosti. Jednotlivé činnosti v programu obsahují popis organizace, motivace, seznam pomůcek a následnou realizaci. Na konci každého dne je stručné vyhodnocení uplynulých činností. Závěr diplomové práce se věnuje hlavnímu shrnutí jak teoretické, tak praktické části.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Populární hudba

Hudba jakožto současná samozřejmost všedních dní provází život člověka téměř každý den. V období prvních roků života má hudba nejjednodušší tvar a ukazuje základní fungování okolního světa. Během dospívání pomáhá s identifikací vlastní osobnosti a v dospělosti poskytuje relaxaci a uvolnění. S vývojem člověka a společnosti se mění také hudba, odráží v sobě aktuální situace a události, tvoří mezníky dané doby. Populární hudba je hudbou současnosti, která v sobě skrývá osobitost samotných tvůrců a souzní s myšlenkami svých posluchačů.

1.1.1 Pojem populární hudba

Populární hudba se zařazuje mezi nonartificiální hudbu též hudbu zábavnou vznikající již v 19. století až do dnešních dní. Tento hudební styl je součástí takzvaného středního proudu, kam spadá aktuální hitová produkce a mnoho dalších hudebních žánrů jako je rock, country a blues (Kyslík, 2002). Vysloužil ve svém hudebním slovníku popisuje, že populární hudba je „v běžné mluvě označení pro každý druh a žánr lehké (zábavné) hudby. Za populární hudbu se nepovažuje jazz a folklór.“ (Vysloužil, 1995, s.230) Jedná se především o skladby, které mají jednodušší strukturu, jsou kratšího rozsahu a jejich hlavním cílem je sdělení myšlenek spjatých se životem. To umožňuje oslovit tak co nejširší možné publikum, které se často se skladbami ztotožní.

Sama populární hudba se dále dělí dle Matznera (1990) na tradiční populární hudbu a moderní populární hudbu. Základem tradiční populární hudby je dechovka, taneční melodie či opereta, naopak moderní populární hudba se zakládá na jazzu. Hlavním rysem populární hudby jde dle Matznera (1990) upřednostnění interpreta nad skladatelem, a to především v souvislosti širokého konzumu. Interpret se dostává do popředí též díky značné homofonii populární hudby, tedy převaze jednoho hlasu. Kuhn (2019) k základním rysům populární hudby doplnil, vedle výrazného rytmu, snadno zapamatovatelnou melodii s jednoduchou harmonií. Dalšími znaky jsou synkopizace, jazzové frázování, tzv. předražené doby tedy off beat a latentní beatové ostinato. Důležitý je však drive (feeling), tónový ideál a zvukovost skladby.

Populární hudba k poslechu je charakteristická především v širokém zastoupení skladeb náladových netanečních. Tyto skladby částečně využívají kompoziční techniky a formy

vážné hudby. Dalším charakteristickým znakem poslechové populární hudby, jak uvádí Kotek (1994), je redukce struktur vážné hudby. To otevírá možnosti amatérským hudebníkům, kteří se mohou s tímto druhem hudby snadněji ztotožnit.

Často se můžeme setkat s pojmem pop music. Jedná se o zkrácenou podobu anglického termínu popular music, tedy populární hudba. Vysloužil opět charakterizuje pop music „označení zavedené po roce 1960 pro dosti široký okruh hudby z oblasti jazzu, rocku též afroamerické písně aj.“ (Vysloužil, 1995, s. 230) Centrem pop music je především kreativita, která propojuje rytmus, metrum, tóny a především texty. A právě tyto předpoklady se velmi nápadně a intenzivně snoubí s posluchačem (Rojek, 2011).

Shrneme-li veškeré předchozí informace a historický vývoj, můžeme říct, že populární hudba představuje aktuální „ozvuk doby“ (Kotek, 1994). V této diplomové práci budeme využívat pojmu populární hudba ve významu hudby atraktivní, zábavné a aktuální. Zejména žánry jako pop, rock a alternativní rock, electronic music a disco.

1.1.2 Historie a vývoj populární hudby

Kolize mezi tradiční evropskou populární hudbou a hudbou afroamerickou se stala základem pro vznik hudby populární. Populární hudba vznikala na okraji hudby artificiální. Poledňák (1988) označuje tento vývoj za poměrně stejnorodý, kdy se jedná o podobnou hudební řeč. Avšak populární hudba je dle Poledňáka (1988) méně složitá a náročná a tím je i více spjata s denními potřebami našeho života. V začátcích populární hudba úzce souvisí také s jazzem, ze kterého čerpá několik základních rysů jako je frázování synkopizace či off beat. Po nástupu moderního jazzu se populární hudba od jazzu částečně oddělí.

Prvopočátek zrodu populární hudby se považuje napodobování černošského způsobu projevu zpěvu a též i tance. V 90. letech 19. století nastupuje nově vznikající žánr populární hudby, ragtime. Chápeme ho spíše jako módní vlnu, ale je pro vývoj populární hudby významný. Zahrnoval tanec, instrumentální projev a populární píseň (Kuhn, 2019). Po první světové válce začal vzrůstat zájem o společenské tance. Tato vlna dala větší popularitu jazzu a vystřídala tak ragtime.

Jazzový věk, to jsou dle Kuhna (2019) 20. léta 20. století. Tento název doby vznikl především proto, že se označením jazz nazývala jakákoliv hudba, která tehdy zaznívala (Dorůžka, 1981). Taneční orchestry interpretují populární písně pomocí smyčců, saxofonů a bicích. Vznikl symfonický jazz. Hudební průmysl vzkvétal díky prodeji

gramofonů, rozhlasových přímých přenosů a hudebních filmů. Slavné newyorské divadlo Paramount se stalo kapelním domem ve Spojených státech, ve kterém zaznívala živá hudba k filmům jazzového orchestru (Dorůžka, 1981). „30. léta 20. století jsou pokládána za první velký vrchol populární hudby. Je to období swingu, které patří jak jazzu, tak i moderní populární hudbě.“ (Kuhn, 2019, str. 67) Swing se stal hudbou světa dávající ho do pohybu díky velkému využití černošského dráždivého rytmu (Dorůžka, 1981). V této době vznikl ideál populární hvězdy. Tento ideál byl vyznačován dokonalým zpěvem, tancem i herectvím.

Významnou popularizací populární hudby se stal muzikál. Muzikály přinesl jedny z dodnes nejslavnější písní a melodií populární hudby. Téměř většina muzikálů se stala filmem a popularita jejich písní se zvýraznila ještě více než na divadle (Dorůžka, 1981). Postupně začaly vznikat pěvecké hvězdy a právě ve 40. letech se jazz na chvíli oddělil od populární hudby. V této době se do populární hudby začínají prolínat Country&Western a Rhythm&Blues.

V 50. letech 20. století přichází, jak zmiňuje Dorůžka (1987) *revoluce č.1*. Touto revolucí je myšlen nástup žánru Rock and roll a s ním spojený životní styl v podobě stylu oblékání, chování a oddělení posluchačů do skupin. V této době je významné rozdělení posluchačů mladší generace vůči té starší. Už se zdálo, že konec padesátých let bude i koncem rocku a tím populární hudby. Ale ta naštěstí měla své kořeny už dost hluboko. Zlaté období rockové hudby právě začíná.

60. léta 20. století přinášejí především odlišný přístup nových skupin se silicím postavením kytary, především té elektrické. Rockové skupiny nejen že své písně hrají a zpívají, ale též jim píšou texty a samy si je aranžují. Rozvoj sdělovací techniky, elektroakustiky a elektrofonických i elektronických hudebních nástrojů pozvedlo populární hudbu a její šíření. Přístupné byly desky, magnetofony a televize, rock začal snižovat věkový průměr jeho zájemců. Rock se stal přitažlivou taneční hudbou, přinesl nové uvolněné tance jako twist, madison a jive (Kotek, 1998).

Převládající charakter populární hudby je i v 70. letech stále rock. Avšak už v jiných podobách jako art rock, hrad rock a punk. Polovina 70. let značí novou vlnu, která je charakteristická svou polyžánrovostí a silnou generační vazbou na publikum. Začíná se formovat alternativní hudba a Kuhn (2019) zmiňuje v této souvislosti též značný

impuls pro nástup popové hudební kultury. Dorůžka (1981) dodává, že se mnoho rockových a countryových skupin přesunulo právě směrem k písničkovému proudu.

80. léta 20. století v hudební sféře zmiňují dva názvy, rock a pop. Způsob nazírání na hudbu se změnil díky novému formátu a tím byl videoklip. Hudebníci začínali vnímat důležitost videoklipu v jejich kariéře. Videoklipy začínali vytvářet nejvýznamnější režiséři. Dosud výtvarně nepřekonatelný videoklip je *Scream* k duetu *Michaela Jacksona* a *Janet Jackson*. Tento videoklip má na platformě Youtube aktuálně 145 milionů shlédnutí. Avšak byl překonán dětskou písní *Baby Shark*, která má 11 miliard shlédnutí.

„*Od 90. let dochází k postupné komercializaci hudební kultury.*“ (Kuhn, 2019, str. 98) Kuhn tak charakterizuje další významné období populární hudby, kdy dochází k přesycenosti hudby a jejich interpretů. Nesmírné množství hudby přináší značnou míru nekvalitního obsahu. Hudební scéna se stává nepřehlednou a jde jen opravdu těžko ji zmapovat. V tomto chaosu je těžké být viditelný, a tak dochází k remixům starší hudby.

Dostáváme se do současnosti. Populární hudba dnes je plná žánrů, které se mezi sebou kombinují. Stále přetrvává důraz na vizuální formu. Právě image rozhoduje o popularitě skupiny či jedince. V dnešní době je velmi zeslabený význam díla a jeho autorů, naopak dochází ke zvýraznění interpreta písně. Moderní technologie se dostávají stále více do popředí a nezbytnou součástí hudebníku jsou profesionální nahrávací studia. Stěžejním žánrem dnešní doby je stále popová hudba.

1.1.3 Žánry populární hudby

Populární hudba je charakteristická řadou žánrů a nových stylů, které se vzájemně prolínají až slévají do sebe. Jiří Vysloužil definuje hudební žánr jako „*označení celé oblasti hudebních druhů a forem, jež spojuje příbuznost obsahu, vyjadřovacích hudebních prostředků a funkcí.*“ (Vysloužil, 1995, str. 327) Mezi hudební žánry patří hudba vokální, vokálně-instrumentální, instrumentální hudba, druhy a formy hudebního divadla a tance. Hudební styl „*označuje metodu hudebního tvoření i charakteristické znaky skladby, jež ve svém souhrnu tvoří uměleckou jedinečnost.*“ (Vysloužil, 1995, str. 281) Hudebních žánrů je velmi málo, jde především o hudbu, která je identická k původní hudební formě. Jedná se například o jazz, klasickou hudbu a lidovou hudbu. Hudební styl je odchylkou od těchto žánrů, využívající prvky hudebních žánrů. Z čisté formy jazzu vznikla populární hudba a z ní poté rock a další. V důsledku nekonečného vzniku nových stylů se pojmy

žánr a styl stávají synonymem. Explicitně vymezit žánr je v dnešní době velmi obtížné. Mezi žánry se nyní řadí též pop, rock, metal a electronic music.

V této diplomové práci budou žánry populární hudby rozděleny na základě faktorové analýzy žánrů použité ve studii Mužíka a Fraňka (2010). Významné hudební formy populární hudby budou nazvány žánry, taktéž faktory zmiňované analýzy a z nich budou odvozeny vycházející styly. Faktory jsou nazvány: **reflexivní a komplexní hudba, optimistická a konvenční hudba, energetická a rytmická hudba, intenzivní a buřičská hudba a tradiční a lidová hudba**. Hudební žánry jsou rozděleny dle hudebních preferencí.

Reflexní a komplexní hudba obsahuje základní žánry populární hudby a to blues, jazz a folk. Jazz měl značný vliv na vývoj populární hudby. Jazz má mnoho stylů, významný pro populární hudbu je především symfonický jazz. Dalšími styly jazzu jsou například avantgardní jazz, komorní jazz, latinský jazz, modální jazz, soul jazz a mnohé další. Důležitá forma jazzu je swing, který má kořeny v taneční hudbě. Prvky swingu si propůjčil blues. Z tohoto žánru se dále formoval Africký blues, Blues rock, Gospel blues, New Orleans blues, Chicago blues, či Country blues. Nejpopulárnějším podžánrem je Rythm&Blues, ze kterého v padesátých letech vznikl Doo wop. Doo wop, ačkoliv je srovnávaný s rokenrolem, dává větší důraz na vokální harmonii a nesmyslné doprovodné texty.

Tradiční a lidová hudba zastupuje především žánr country, vedle něj pak folk, lidovou hudbu a dechovku. Country vznikalo v jižních Spojených státech a Apalačských horách. Country v sobě skrývá mnoho stylů například Kovboj, Country blues, Country pop, Country rap, Country rock, Honky Tonk.

Intenzivní a buřičská hudba obsahuje základní žánr populární hudby, a to rock a na něj navazující heavy metal. Významným žánrem populární hudby je Rokenrol (Rock and roll, R&R rock'n'roll). Zpěváci country hudby velmi rychle přijali prvky černošské hudby, a tak se na scéně objevila jména jako Elvis Presley a Jerry Lee Lewis (Dorůžka, 1981). K typickému klavíru, kytáře a saxofonu, přibyly nástroje, které zvýraznily backbeat a to nejdříve kontrabas a poté spolu s elektrickou kytarou sada bicích. Elektrická basová kytara a bicí se staly stěžejními v klasickém rocku.

Rock je žánrem populární hudby, který ponechal sóla kytáře, klávesám a saxofonu. Z Rocku se odděluje Alternativní rock, Indie rock či Folk rock s jemnějším výrazem, kam

patří také Pop rock a Soft rock. Výraznější jsou pak Hard rock a Heavy metal. Heavy metal je žánr spadající pod rockovou hudbu, má kořeny v blues rocku a psychedelickém rocku. Kytarová sóla, důrazný rytmus a hlasitost jsou znaky tohoto žánru, z kterého známe skupiny jako Led Zeppelin, Black Sabbath a Deep purple. Pro některé posluchače náročnější žánry patřící do extrémního podžánru Heavy metalové hudby jsou Death metal, Doom metal či Trash metal.

Další částí populární hudby byla New Wave (nová vlna) která v sobě skrývá styly jako je punk, hospodský rock a reggae. Významnými styly v tomto období jsou též new romance či gotický rock.

Novější styly z 80. let nám přinesly do populární hudby hip hop, rap, taneční pop, house, techno a R&B. Tyto žánry zařazují Franěk a Mužík (2010) do tzv. **energetické a rytmické hudby**. Velkým módním hitem, jak uvádí Dorůžka (1981) se stalo disco, které má ve svém základu mix samby a reggae. Vzniká takzvaná Elektronická hudba využívající hudebních technologií. V 90. letech vznikl například nu jazz, který spojuje jazz a elektronickou hudbu, dále využívá prvky jiných hudebních stylů jako je funk. Za současné žánry považujeme techno, house, drum'n'bass, hip hop, chill out a další. Popová hudba dominující především v Americe se na čas překlenula do Evropy a dalších zemí. Vznikl tak Europop, Latinský pop a nyní i významná Korejská vlna popu. Pop, pop-rock, soundtracks a muzikál jsou žánry **optimistické a konvenční hudby**.

1.2 Populární hudba pro děti

1.2.1 Česká i zahraniční populární hudba určená dětem

Populární hudba pro děti v České republice je výrazně zastoupena žánrem disco. Disco-sound se vyznačuje „*libivým aranžmá zvukově agresivní rockové a jiné hudby.*“ (Vysloužil, 1995, str. 66) Populární hudbu pro děti již řadu let produkuje Dagmar Patrasová známá jako *Dáda*, a právě ono disco se stalo v její tvorbě dominantou. Dáda Patrasová vydala v 80. letech své první album dětských písniček *Pasu, pasu písničky* (1987), které odstartovalo její oblíbenost u dětských posluchačů. Nejen mateřské školy, ale též rodiny zaplnila svou hudbou *Miša Růžičková*, která disco propojila do svých písní v roce 2004 a je stále populární. V hudebním světě dětí zaujímá své místo též rock, který přineslo Jihočeské divadlo v Českých Budějovicích. Také písně z filmů a pohádek zaujímají značné místo v pomyslném žebříčku populární hudby pro děti.

1.2.1.1 Hudební skupiny a kapely

V roce 1994 se v žánru disco zrodila kapela určena dětem, *Maxim Turbulenc*. Hudba pro děti nemusí mít pouze podobu disca. Rock se objevil v tvorbě pro děti od kapely *Kašpárek v rohlíku*, která například vydala desku s názvem *Bejbypank* (2014). Písně jsou plné chytrého humoru a jejich svěží rytmus se značně liší od ostatních písní jiných interpretů. *Kašpárek v rohlíku* je zvláštní i tím, že se jedná především o divadelní kabaret. *Zuby nehty zpívá dítkám*, je název desky další zajímavé kapely. *Zuby nehty* lze označit jako alternativní kapelu pro děti, která hraje písně v žánru punk, nové vlny či alternativním rocku. Kapela pro celou rodinu, která hraje rock se nazývá *Pískomil se vrací*. K lehkému rocku můžeme přiřadit také kapelu *Bombardák*. Hudební a zábavná edukační show s názvem *Rarášci Michal a Eda a raubíř Pepino*, kombinuje živá veřejná vystoupení, vysílání v Českém rozhlase Junior a též publikování na Youtube.

1.2.1.2 Hudebně pohybové programy pro děti

Pop se též projevuje v dětských písních. Hudebně pohybový program pro děti od dvou let doprovází písničky od *Culinky*. Popové písně hraje a zpívá oblíbená dvojice *Štístko a Poupěnka*. Odlišná je dětská skupina *Čiperkové*, která se skládá z dětí předškolního věku.

Hudební projekt *Škola písničkou* zpěvačky Kristýny Peterkové a skladatele Káji Mařika se stal unikátním svojí všestranností. Na hudební scéně působí již řadu let, vydali několik CD, DVD a album, na kterém se podílel český spisovatel, překladatel, básník, sběratel

a tvůrce aforismů Jiří Žáček. Tento projekt je zaměřený na děti předškolního a mladšího školního věku. *Škola písničkou* uskutečňuje interaktivní hudební vystoupení v jednotlivých školách, v níž zábavnou formou aktivně zapojují žáky do práce s hudbou.

1.2.1.3 Skladatelé

K České populární hudbě jistě náleží skladatelé jako jsou Petr Skoumal v nerozlučné dvojici s písničkářem a textařem Janem Vodňanským, dále Petr Jistel, Jiří Teml, Marie Kružíková, Petr Eben, Ilja Hurník, Eva Jenčková, Emil Hradecký, Jan Vičar, Milena Raková, Petr Novák, Zdeněk Petr, Jiří Malásek, Přemysl Kočí. Mnoho skladatelů často využívá vedle svých textů texty známých spisovatelů. Jiří Pavlica skladatel a houslista vydal se skupinou Hradišťan několik CD s písněmi pro děti *Hrajeme si u maminky* (2005), *Studánko rubínko* (2009). Jedná se o zhudebněná říkadla a básně Jana Skácela či Františka Halase.

Pedagog, hudebník, a tak zvaný popularizátor lidových písní Pavel Jurkovič předával lidovou hudbu dětem jedinečným způsobem a díky tomu získal několik ocenění. Vedle odborných knih vydal mnoho zpěvníků se zajímavými hudebními doprovody jako *Jak počítají kořata* (2011), *Písnička jako dárek* (2017), *Lidové písně mého srdce* (2022), *Vánoční písně a koledy* (2018). Podílel se také na vytvoření CD s názvem *Ententýky* (2006).

Jaroslav Uhlíř skladatel populární a filmové hudby, zpěvák a klavírista spolu se spisovatelem a autorem písňových textů Zdeňkem Svěrákem oslavili v roce 2017 padesátileté výročí autorské spolupráce. Již po generaci produkují hudbu pro děti a jejich tvorba začala v roce 1988 jako televizní seriál *Hodina zpěvu*. Známa dvojice vydala několik alb, které nesou část textu jejich neznámější písně *Není nutno* (1993). Další známá alba jsou například *Zpěvník* (1997), *20 let písniček – Hodina zpěvu* (2007) či *Jupí – Hodina zpěvu* (2014), *Hity a skorohity* (2008), *Písničky o zvířatech* (2010), *Cirkusový stan* (2016), *Operky* (2016), *Písničky nejen pro děti* (2020) a mnohé další. Známí skladatelé vydali své písničky též knižně *Zdeňk Svěrák a Jaroslav Uhlíř dětem* (2013), *Písničky z pohádek a filmů* (2017), *Nejznámější dětské písničky* (2020). Jaroslav Uhlíř skládal mimo jiné hudbu k filmům. Písně z filmů *Ať žijí duchové* (1977), *Princové jsou na draka* (1980) nebo *Lotrando a Zubejda* (1997) si zpívá mnoho dětí a dospělých. Společnou tvorbu písní předvedli též v hudebním pohádkovém filmu režiséra Zdeňka Svěráka *Tři bratři* (2014).

1.2.1.4 Televizní pořady

Hudební televizní pořady vzbudily velký zájem a Česká televize se pustila do tvorby. Jeden z programů české televize je přímo určený dětem, a to ČT:D. „*Dětský kanál České televize ČT:D neboli Děčko je program s multižánrovou nabídkou pro děti ve věku 4 až 12 let. Důraz je kladen na zábavně vzdělávací stránku a bezpečný obsah. Děčko je v současné době nejsledovanější dětskou televizí v České republice a druhou nejsledovanější veřejnoprávní dětskou televizí v Evropě.*“ (Koliha, 2021) Ve svém programu poskytuje ČT:D také hudební pořady. Nejpopulárnějším hudebním pořadem jsou *Zpívánky*. Zpívánky byly zaměřeny především na lidovou píseň, kterou v malém příběhu představil některý ze známých herců. Soubor lidových písniček, které kdy zazněly ve známé Kouzelné školce, shrnuje pořad *Písničky z Kouzelné školky*. Magdalena Reifová a Petr Vacek vystupují v pořadu *Písničkohraní*, kdy písničku uvedou zajímavou divadelní scénkou. Nejen s lidovými písničkami seznamují Jitka Molavcová a Honza Maxián v hudebním pořadu *Muzicírování*.

Členové kapely Chinasky se v pořadu *Písničky doktora Notičky* rozhodli vyléčit nemocné písničky. Vznikají tak nové skladby od skupiny Chinasky, které volně navazují na lidové písně.

Zazpívat si české písničky můžeme s Kühnovým dětským sborem v pořadu *Zpívejte si s námi*. V nabídce ČT:D nechybí ani kabaret. *Kabaret z maringotky* propojuje hravé, vtipné scénky se zpěvem a hudbou.

Pohyb a hudba jsou přirozeně spojeny, a tak vznikly další hudební pořady propojující hudbu s pohybem. Lidové písně a hravé cvičení vidíme v pořadu *Hýbánky*. *Hýbánky* v roce 2017 propojily pohyb, hudbu a logopedii s názvem *Hýbánky s písmenky*. Taneční pořad *Rytmix* představuje různé hudební styly s jejich nejznámějšími písněmi. Známé pohádkové melodie zazní v pořadu *Tance z pohádkového rance*, který zahrnuje rozcvičku, jednoduchou choreografii a píseň.

V roce 2019 zahájila vysílání unikátní česká televize *LALA TV*. Jedná se o jedinečný hudební kanál pro děti do 7let. Tato televizní stanice je jedinečná svou lokalizací. Účinkující ve videoklipech jsou české děti, zpěváci, hudebníci a herci. Pestrý program plný písniček začíná již v 5 hodiny ráno a končí ve 22 hodin večer.

1.2.1.5 Zahraniční tvůrci

Zahraničních tvůrců pro děti je nepřehledné množství. Ze sousedního Slovenska můžeme jmenovat například *Fiha tralala*, *Spievankovo*, *Smejko a Tanculienka*, *PACI PAC*, *Hanička a Murko*, *Dúhalka*, *Miro Jaroš*, *Superdeti*, *Simsalala* a další.

Nejznámějším zábavným pořadem pro děti, který byl i plný zpěvu, byla od konce 60.let 20 století *Sesame Street*. Humorná monstra učí děti pomocí zábavných a chytlavých písní po celém světě. Další pořad pro děti byl *The Muppet Show*, v němž vystupoval i Elton John. Zábavné pořady pro děti obsahující populární písně označujeme dle článku 15 *Kids Music Shows Parents Won't Hate* (Morgan, 2021) *Yo Gabba Gabba; Imagination Movers; The Fresh Beat Band; Little Einsteins; StoryBots; Doodle Bops; Motown Magic* nebo *Mother Goose Club* a mnohé další. Oblíbené jsou též hudební pořady a písně na portálu YouTube.com nebo YouTubeKids.com. Mezi oblíbené patří tvůrce *HeyKids – Nursery Rhymes*. Jedná se o zábavné vzdělávací animované říkanky a písně z mateřských škol ze zahraničí. Seznam zahraniční populární hudby pro děti by byl velmi obsáhlý.

Populární písně pro děti shrnuje článek 25 *actually great kids' songs to get your family moving* (Early, Valente, Strand, 2021). Jedná se o: *The Rainbow Connection* od Jima Hensona, *We Are the Dinosaurs* od Laurie Berkner, *Baby Shark* od Pinkfong, *Chugga Chugga Choo Choo* od Choo-Choo Soul, *Shiny* z filmu *Moana – Odvážná Vaiana: Legenda o konci světa*, *Don't Read Like a Robot* od Blazer Fresh, známá píseň *Let It Go* z populárního animovaného filmu *Frozen – Ledové království* nebo *Run Baby Run* od Caspar Babypants a další.

Většina výše zmíněných zahraničních populárních písní pochází z animovaných filmů. Fenomén dětských animovaných filmů je společnost Disney. Zakladatel Walt Disney Productions Walter Elias, neboli Walt Disney, vnímal hudbu jako velmi podstatnou součást jeho tvorby. „*Hudba má obrovskou sílu. Můžete spustit kterýkoli z těchto obrázků a budou nudné a vleklé, ale jakmile k nim pustíte hudbu, mají život a vitalitu, kterou jinak nezískají.*“ (Walt Disney in Hirschak, 2009, str. 7) Nejen hudbu, ale též postavy ze známých filmů po premiéře vidáme na každém kroku.

Časopis *Journal of Foreign Language Education and Technology* vydal v roce 2016 článek shrnující oblíbené písně pro děti. Tyto písně jsou využívány v zahraničních jeslích či mateřských školách, jedná se o rytmizovaná říkadla a známé dětské písně. Díky těmto písním se prohlubuje základní slovní zásoba a zlepšuje výslovnost. Jedná se o písně: *Baa*

Baa Black Sheep, Head, Shoulders, Knees and Toes, Itsy Bitsy Spider, Old MacDonald Had A Farm, Five Little Monkeys, Six Little Ducks, Muffin Man, I'm a Little Teapot (Tandoğan, 2016).

1.2.2 Materiály a náměty populární hudby pro děti

Internet se stává více využívaným zdrojem inspirace, než tomu bylo dříve. Místo odborných knih, sborníků, časopisů a zpěvníků se hledání námětů přesunulo na jednoduché vyhledávání pomocí webových stránek a sociálních sítí. Za nejčastější zdroje námětů populární hudby jsou vybrány následující.

Námětů a materiálů obsahují internetové portály nepřeberné množství. Co se týče populární hudby, zacházíme spíše na stranu videoklipů a nahrávek, než samotných notových záznamů či učebnic. Z předešlého výzkumu (Lišková, 2020) a vlastní praxe vyplývá, že většina pedagogů vyhledává inspiraci k populární hudbě především na video serverech Youtube.com či Wimeo.com. Společnost YouTube vytvořila aplikaci a webovou stránku YouTube Kids.com, která je svým obsahem určena pouze dětem. Zároveň poskytuje rodičům kontrolu nad tím, co jejich děti sledují. Hlavním důvodem je především vizuální podoba a ukazování pohybů. Pro pouhý poslech hudby využívají pedagogové aplikaci Spotify.

Výzkum z roku 2020 (Lišková, 2020) uvádí ještě samotnou televizi. Nyní v dobách chytrých digitálních přístrojů se jedná o smart televize, které mají přístup k internetu, a tedy i ke známým serverům jako je Youtube nebo IVysílání České televize. Samotná česká televizní stanice *LALA TV* nabízí celodenní zábavný hudební program určený dětem do 7 let. Za zahraniční televizní stanice, nabízející též hudební televizní pořady lze označit *Disney Channel, Nickelodeon, Minimax, CS mini, Jetix, JimJam*.

Pedagogové mateřských škol čerpají inspiraci rovněž v mnohých dětských televizních pořadech. Česká televize nabízí velký výběr nejenom naučných pořadů, ale též taneční, pohybové či zpěvné pořady pro děti s využitím populární hudby. Jedná se o pořady: *Zpívánky, Hodina zpěvu, Písničky z Kouzelné školky, Písničkohraní, Muzicírování, Písničky doktora Notičky, Zpívejte si s námi, Opera nás baví, Hudební perličky Pavla Šporcla a Dobrodružství s orchestrem, Kabaret z maringotky, Hýbánky, Rytmix a Tance z pohádkové rancem*. Zahraniční televizní pořady, které nabízejí nejen zábavu, ale také hudební vzdělávání jsou například: *BabyFirst TV, Blues Clues, Dora Explorer, Jackova*

velká hudební přehlídka, Johnny a Sprites, Malí Einsteinové, Závodníci, Imagination Movers nebo *Doodlebops Rockin' Road show*.

Jediné rádio pro děti stanice Českého rozhlasu se nazývá *Rádio Junior*. Toto rádio pro děti vysílá již od roku 2013. V nabídce má pohádky, zajímavé příběhy, hry, soutěže, kvízy, rozhovory se zajímavými hosty, a především muziku přesně pro děti. *Pigy.cz* je rádio pro děti, které si můžete stáhnout ve formě aplikace. Prasátko *Pigy*, tvář rádia, nabízí tři rádia, která vysílají 24 hodin denně. První *Rádio Pohádka* vypráví dětem od rána až do večera klasické i nové pohádky. U druhého, s názvem *Disko Frisco* se děti vydávají u tanečních písniček. A třetím rádio *Pohádkové písničky*, vysílá nejhezčí pohádkové písničky a melodie. Jako další zdroje lze uvést samotné koncerty pro děti, dětská divadla, internetové poradny a blogy.

Inspiraci lze nadále čerpat v knihách, časopisech a zpěvnících (Lišková, 2020). Nakladatelství, která vydávají publikace se zaměřením na populární písně pro děti je nadmíru. Za hlavní z nich lze označit například známý Portál, Infra, Komenium, Panton, Grada, Bambook a mnohé další. Časopisy pro mateřské školy, ve kterých se vyskytují písně se nazývají například Sluníčko, Méd'a Pusík, Pastelka nebo Informatorium. Stále běžným materiálem pro předání populární hudby jsou CD a DVD. Řada známých tvůrců pro děti vydává CD či DVD.

1.3 Vývoj dětí předškolního věku

Diplomová práce se zaměřuje především na děti předškolního věku. Následující kapitola se zabývá obecnou charakteristikou dítěte předškolního věku a jeho vývojem. Jedná se o poznání dítěte včetně jeho specifík v chování, jednání a myšlení. Na vývoji dítěte se podílí mnoho faktorů, mezi které se řadí též hudba. Na tomto základě je poté charakterizován hudební vývoj dítěte v tomto věkovém období.

1.3.1 Obecný vývoj dětí předškolního věku

Jak popisují mnozí psychologové a pedagogové: žádné z období života nepůsobí na člověka tak, jako to, které trvá od narození do našich šesti let. Avšak rozmezí mezi třetím a šestým rokem života je obdobím největšího rozkvětu. Maria Montessori nazývá tyto roky jako senzitivní období, kdy dochází k přechodu od nevědomého tvoření k vědomé práci. Toto období výstižně popisuje Vágnerová (2017) jako věk hry a zároveň přípravy na školu. Zpravidla předškolní období trvá od 3 do 6-7 let. Langmeier (2008) doplňuje, že předškolní období v užším slova smyslu můžeme chápat jako „věk mateřské školy“. Ovšem mnohé děti mateřskou školu v této věkové hranici nenavštěvuje. Proto u toho označení nebudeme setrvávat. Dále Langmeier (2008) zmiňuje ve své publikaci pojem *předškolní věk*, který charakterizuje jako celé období od narození až do vstupu do školy. S konečným ohraničením předškolního věku, tedy nástupem do školy, souhlasí též profesor Matějček. Ve své publikaci charakterizuje konec předškolního věku jako výrazný krok do společnosti, nástup do školy.

Tento věk je předehtou před hlavním dramatickým nástupem do základní školy. Nelze nezmínit začátek toho pro nás tak významného období. Jakmile je dítě schopno se aktivně zapojit do širších společenských okruhů zvláště do společnosti dalších dětí a tím opouští ochranné prostředí rodiny, můžeme tento impuls popsat jako předškolní období. Vágnerová (2017) popisuje předškolní věk jako uvědomění si vlastní stabilní pozice ve světě. Uvědomění si sebe ve světě pomáhá i značné dozrávání dítěte po stránce tělesné, pohybové, intelektové, citové a společenské.

„Předškolní věk je označován také jako období iniciativy, dítě má potřebu něco zvládnout, vytvořit a potvrdit tak svoje kvality.“ (Vágnerová, 2017, s. 177) Vágnerová zmiňuje jednu z osmi fází psychosociálního vývoje Erika Eriksona. Děti v předškolním věku jsou velmi aktivní, jak doplňuje Matějček (2005) dokážou si vlastní iniciativou opatřit většinu podnětů, které diferencují dle svého zájmu. Výběrovost písni dítěte je ovlivněna

předešlou hudební zkušeností spojenou s emocionálním prožitkem. Dítě vnímanou okolní hudbu třídí dle vlastního výběru. Pokud dítě zapojí sluchový, zrakový a motorický analyzátor dochází k vytvoření dlouhodobé paměti, do které se přenášejí hudební informace pro dítě velmi významné, navazující na předchozí hudební zážitek či zkušenost (Kodejška, 2002). Diferenciace se promítá i do sociální oblasti, kdy dítě, jak již bylo zmíněno, rozvíjí vztahy s vrstevníky a začne se připravovat na život ve společnosti. Život ve společnosti souvisí s přijetím kulturních nároků ve společnosti, pravidel a řádu. V rovnocenné vrstevnické skupině se dítě musí naučit spolupracovat, ale též se prosadit. Stěžejním prostředkem v socializačním procesu je hra. Období hry bychom též mohli označit předškolní věk. Hra je hlavní činností předškolního dítěte, v ní se projevuje neotřelá fantazie dítěte, vlastní interpretace reality, postoj ke světu a sobě samému.

1.3.2 Vliv hudby na vývoj dítěte

Hudba působí komplexně na celou osobnost člověka, ať už po stránce fyzické či psychické. Tuto tezi podporují výsledky z oblasti muzikoterapie, pedagogiky, psychologie či medicíny. Cíleně může hudba působit na dítě v prenatálním období. Přírozeně formou tzv. biologického rytmu, což je tlukot srdce matky, pulzace tepen, chůze, nebo dýchání. Akademik Josef Charvát objasnil tuto souvislost a nazval ji tzv. prenatálním podmiňováním, kdy dochází k vtiskávání vzorců do paměti nenarozeného dítěte, které odpovídají frekvenci tlukotu matčina srdce (Sedlák, 2013).

Nejenom v prostorách mateřských škol se dítě setkává s hudbou. V obchodních centrech, při filmovém promítání, cestou hromadnou dopravou či jízdou autem je stále hudba přítomna. Mnoho pedagogů a psychologů však vnímá význam hudby v rodině za stěžejní. Nemusí se jednat o perfektní koncertní představení, nýbrž pouhé mateřské broukání na dvou až třech tónech. Matka může využít jakékoliv lidové říkadlo nebo vlastní příhodná slova, která ji napadnou (Jurkovič, 2012). Dítě se díky matčině hlasu uklidní a melodie v něm vyvolá pocit libosti. Vnímá nejenom tzv. poselství hudby, jak naznačuje Jurkovič (2012), ale též počáteční prvky řeči, která je členěna rytmicky a srozumitelně. Rytmičtější říkadla a básně napomáhá k prvnímu pochopení rozkladu slov na slabiky. V pozdějším věku jsou říkadla a písně dobrou formou pro rozvoj slovní zásoby.

Hudba může být využívána jako léčebný prvek. Skrz hudbu je možné své emoce vyzpívat, vykřičet a své myšlenky vložit do slov a rapovat. Muzikoterapie v rámci speciální pedagogiky využívá především her s rytmem a bicí nástroje, které napomáhají dětem

s mentální retardací. U dětí neslyšících či dětí se zbytky sluchu je využíván tanec. Děti vnímají chodidly a dlaněmi odraz rytmu skrze podlahu a stěny a mohou tak improvizovaně tančit do rytmu hudby (Šimanovský, 2011).

1.3.3 Dítě a jeho dispozice pro hudbu

Všechny děti s běžnými anatomicko-fyziologickými předpoklady lze hudebně rozvíjet a hudebně vychovávat (Sedlák, 1974). Z níže uvedené kapitoly o hudebním vývoji dítěte je zřejmé, že se téměř každý narodí s předpoklady pro hudební schopnosti. Franěk (2005) je též přesvědčen, že děti předškolního věku, jsou plně připraveny pro hudební činnosti. Sedlák (1974) chápe hudební vývoj dítěte jako zákonitý jev, který probíhá přirozeně, spolu s rozvojem ostatních tělesných a duševních funkcí jedince. Avšak je zapotřebí, aby bylo dítěti předáváno přiměřených hudebních podnětů. K tomu, aby se mohly u dítěte plně rozvinout hudební předpoklady, tedy vlohy a schopnosti, je nutné dítě správně formovat. Ať už cílenou hudební výchovou v rodině, mateřské škole či dalších zařízeních. *„Citlivý rozvoj hudebních schopností je významným předpokladem pro kvalitu příštích hudebních dovedností.“* (Kodejška, 2002, str. 11)

Holas (2004) vylíčil přirozené schopnosti, které se spolupodílejí na hudebních činnostech. Hudební činnost nám nabízí možnost aktivně provozovat a vnímat hudbu. Jedná se o schopnosti verbální, paměťové, numerické, schopnosti psychomotorické a schopnosti prostorové představivosti. Tyto předpoklady jsou plně využívány při hudebních činnostech spolu s motivací a zájmem a ovlivňují hudebnost jedince. Kodejška (2002) k hudebním schopnostem přiřadil: rytmické cítění, tonální cítění, hudební paměť, hudební představivost, emocionální reakce na hudbu, hudebně tvořivé schopnosti, hudebně sluchové schopnosti a auditivně motorické schopnosti. Tyto schopnosti se stávají základem pro hudební činnosti, které jsou následně realizované v mateřských školách. Jedná se o poslech hudby, pěvecké činnosti, instrumentální činnosti a hudebně pohybové činnosti. Hudební činnosti se dále propojují s dramatickými činnostmi, činnostmi výtvarnými a literárními.

„Hudba ve všech svých podobách je jedinečným vyjádřením lidské kreativity.“ (Jurkovič, 2012, str. 10) Hudba a její rytmus prochází naším tělem v rámci tepu našeho srdce či frekvence dechu. Hudba rozvíjí sociální vztahy pomocí tance a zpěvu. Hudbou vyjadřujeme naše myšlenky, představy a pocity. Hudbou můžeme léčit, tvořit a kultivovat.

1.3.4 Specifika hudebního vývoje dítěte v prvních 6. letech

„Hudební vývoj dítěte chápeme jako proces utváření poměrně stálých a nevratných změn v psychických strukturách a funkcích jedince, který je závislý na jeho osobní vybavenosti, komunikaci s hudebním prostředím, na intenzitě a kvalitě hudebně výchovných podnětů.“ (Sedlák, 2013, s. 355) Hudební vývoj je nezbytnou složkou pro harmonický rozvoj osobnosti. Úzce souvisí se vznikem duševních schopností, senzomotorických reakcí, rozumových a poznávacích procesů. Dále s rozvojem fantazie, představ, paměti a celkovou senzibilitou a citovou sférou i projevy temperamentu a vůle (Sedlák, 1974). Genetické faktory, ale též prostředí dítěte a jeho učení jsou podmínkou pro zrání nervových struktur, které jsou jednou z podmínek hudebního vývoje. Během dozrávání těchto struktur dochází ke vzniku a vývoji hudebních schopností a operací a lze tak hovořit o hudebním vývoji člověka v etapách (Sedlák, 2013).

Rozumí se vztah zrání a učení. Zrání se urychluje učením a získáváním zkušeností. Proces hudební výchovy je rychlý a úspěšný tehdy, když dítě dosáhlo potřebné zralosti. Žádná hudební schopnost, jako specifická lidská vlastnost, nemůže vzniknout jenom procesem zrání. Vždy je třeba základního působení prostředí a výchovy na dítě.

Pro hudební vývoj dítěte jsou velmi důležité determinanty (určující faktory) vnitřní a vnější. Vnitřní faktor, jakožto dědičný a vrozený zahrnuje hudební vlohy a hudební nadání. Vnější si všímá působení výchovy, prostředků masové komunikace a vlivu rodiny. Vliv vnějších faktorů dává vzniknout hudebním schopnostem (hudební sluch, rytmické cítění a hudební paměť) a díky těmto rozvinutým schopnostem se jedinec může vyjadřovat zpěvem a hudební tvořivostí, tedy hudebními činnostmi. Tyto determinanty se vzájemně prolínají a ovlivňují tak hudební vývoj dítěte. Hudební činnosti nebo také hudební předpoklady jsou získané kognitivní odborností v podobě sluchového vnímání, díky kterému emocionálně reagujeme na hudbu (Sedlák, 2013). Tuto reakci můžeme nazvat hudebnost.

Vývoj označuje postup nebo též rozvíjení. V průběhu hudebního vývoje se jedná o postup od jednoduchých hudebních procesů až po stále hlubší poznávání a prožívání hudby. Podstatnou složkou harmonického rozvoje osobnosti je tedy i hudební rozvoj, který těsně souvisí se vznikem a utvářením ostatních duševních schopností, senzomotorických reakcí, poznávacích a rozumových procesů, s rozvojem představ, paměti, fantazie, s celkovou senzibilitou (zvýšenou citlivostí a vnímavostí) (Sedlák, 2013). V počátečních

fázích se hudební vývoj projevuje zejména instinktivními složkami. Od tohoto počátku se přejde až k samotné hudební paměti, představivosti a konkrétní reprodukci písně a melodických celků.

1.3.4.1 Prenatální období

Během prenatálního období se vytvářejí veškeré potřebné předpoklady pro samostatný vývoj plodu. V návaznosti na dozrávání jednotlivých funkcí, ale i v důsledku bazální zkušenosti se lidský plod projevuje typickými způsoby. Jedním z nich je vrozená schopnost reagovat na různé podněty, zejména na zvukové, taktilně-kinetické podněty a na změnu polohy. Reakcí na opakovaně přehrávanou hudbu, je polekání, které je doprovázené zrychlením srdečního tepu, nebo jak zmiňuje Franěk (2005) naopak zklidnění, tedy zpomalení srdečního tepu. Nejjednodušší forma učení plodu je reakce pohybem a paměť plodu. Vibroakustickou informaci, které je plod opakovaně vystavován, si dokáže zapamatovat plod starý 30 týdnů na dobu 10 minut. Ve 34 týdnu se doba zapamatování hudby prodlužuje na 4 týdny (Vágnerová, 2017).

Plod starý 5 měsíců začíná vnímat zvukové podněty z mateřského organismu např. tlukot srdce matky. V dalším měsíci již plod vnímá nejen zvuky z vnitřního prostředí, ale též z prostředí vnějšího. V průběhu 7 a 8 měsíce dozrává rozvoj středního ucha a příslušných mozkových center, díky stimulaci různých zvukových podnětů (Vágnerová, 2017). V posledním trimestru je plně funkční sluchový systém lidského plodu. Plod začíná rozlišovat různé zvuky a dokáže na ně odlišně reagovat. Jedná se o hlas matky a hlasy známých osob.

Díky vnímání akustických podnětů v prenatálním období, mají novorozenci a kojenci pozitivní reakce na matčin hlas. Po narození dítě preferuje zvuky, které již zná, dle Fraňka se jedná především o: „*a) hlas určitého mluvčího (matka); b) určitého prozodického úryvku, který matka v posledním týdnu svého těhotenství četla nebo zpívala; c) určitého hudebního úseku či celé hudební skladby; d) mateřského jazyka.*“ (Franěk, 2005, str. 129)

Vývoj plodu je velmi závislý na psychickém naladění matky, a právě tato skutečnost úzce souvisí s budoucí hudebností dítěte. Je doporučeno, aby matka během těhotenství poslouchala takovou hudbu, která je jí příjemná. Tento typ hudby matku buď uklidní, či ji v jiném případě pozitivně aktivizuje. Podstatné je, vyhnout se nadměrně hlasité nebo zvukově agresivní hudbě (Franěk, 2005).

„Matka, která si zpívá, vyzařuje pohodu, klid a spokojenost a ovlivňuje tak atmosféru v rodině, jež v těšení očekává příchod děťátka spolu s ní.“ (Jurkovič, 2012, str. 13)

1.3.4.2 Období novorozence, kojence a batolete

Podstatou hudebního vývoje, který je nedílnou součástí psychického a tělesného vývoje dítěte se stává senzomotorická činnost. Piaget tuto fázi označil jako senzomotorická inteligence. Dítě objevuje svět svými smysly a reaguje na něj prostřednictvím motoriky. Poznává zajímavé podněty s pomocí manipulace, otáčí se za zvukem a snaží se dosáhnout na předmět, který vidí (Vágnerová, 2017).

V prvních šesti měsících života dochází k velmi rychlému vývoji sluchového vnímání. V tomto období se rozvíjí fonemický sluch a diferenciační schopnosti sluchu, kdy dítě poznává hlas matky. Dítě na zvukové podněty reaguje pohybem, nejčastěji mžiknutím očních víček, tzv. *palpebrální reflex* (Sedlák, 2013). Na silné zvukové podněty dítě reaguje trhnutím a při zvucích střední síly úplným znehybněním či zklidněním. V prvních měsících života se dítě dokáže soustředit na zvuk, tím se projevuje tzv. sluchová dominanta. S růstem dítěte se citlivost na sluch stále zvyšuje. Již v půl roce života, dokáže dítě rozlišit nepatrné rozdíly ve frekvenci a intenzitě tónu. Taktéž ve změnách harmonického spektra (Franěk, 2005). Citlivost na hlas matky je silnější mezi druhým a pátým měsícem života než na hudební nástroje. Na matčin hlas dítě reaguje úsměvem, a to již v půl roce života (Sedlák, 2013). Reakce úsměvem je prvním sociálním projevem dítěte. Zprvu dítě reaguje bezděčně, později však dochází k úmyslné pozornosti na akustické a později i hudební podněty (Holas, 2004).

Sociální projevy jsou zmíněny v souvislosti s tzv. *senzitivním* či *kritickým obdobím*. Což je ta část života, kdy je organismus dítěte daleko citlivější a vnímavější na vnější podněty. Mezi druhým a sedmým měsícem života je plasticita mozku mimořádně výrazná a nervové děje jsou v této době trvale vtiskávány do struktury osobnosti dítěte. Hovoří se o *imprintingu* (vtiskování, vpečetování) nebo také o *attachementu* (sociálním připoutáním). Díky tomuto období dochází k prvnímu základu sociálních vztahů. První sociální vazba dává přísun citových a sensorických podnětů, které jsou pro vývoj dítěte nezbytné. Tyto podněty dítě může bezprostředně získat díky zpěvu matky (Sedlák, 2013). Zpěvem matka u dítěte rozvíjí citlivost na vnější akustické podněty a hledání zdroje zvuku. Jedná se nejen o nepřirozenější formu hudebního projevu, ale též o důležitou formu lidské komunikace (Franěk, 2005).

Prožívání rytmu, jako počátek hudebního vývoje, je u dítěte daleko výraznější než melodický projev. Dítě již v šesti měsících věku reaguje na výrazně rytmickou hudbu jako je pochod či tanec, spontánními pohyby končetin nebo hlavy. Tyto pohyby jsou však zpočátku nekoordinované s hudbou a zpřesňují se až v průběhu 3. roku života.

Během postupného vývoje jsou děti v tomto věku schopné rozpoznávat délku zvuku, jeho pauzy, tempo a různé rytmické celky. Různé rytmické vzorce od sebe dokážou rozlišit již děti pár měsíců po narození. Co se týče tónových podnětů, reaguje půlroční jedinec na větší intervaly, kterými chápeme kvintu a tercii. Ne celý tón a půl tón reagují děti až ke konci prvního roku (Sedlák, 2013). Melodii hudby je dítě schopno si vybavit již před prvním rokem života. Díky výzkumu, který zmiňuje Franěk (2005) si děti už v sedmém měsíci zapamatují značně složitou hudbu, kterou posléze mají uchovanou v dlouhodobé paměti.

Kodejška (2002) charakterizoval, že během tohoto období dochází ke spojení řečových a pěveckých projevů dítěte. Tzv. mluvozpěv je typický pro vývojové období od jednoho až do dvou let. Tyto projevy dítě vyjadřuje pohybem rukou, trupu a chůzí. Krátké rytmicko-melodické popěvky, dokáže dítě interpretovat v polovině prvního roku života (Sedlák, 2013). Díky zdokonalení řečového projevu se ve třetím roce upřesní také pěvecký projev dítěte. Spontánní zpěv, který vyjadřuje city či náladu dítěte v sobě promítá i první náznaky hudební představivosti. Mnohdy děti zkusí vlastní melodii, která je podmíněna předmětem, svůj zpěv směřují právě oblíbené hračky. Většinou se jedná o rozpětí velké tercie, u nadaných jedinců až čisté kvinty (Sedlák, 2013).

1.3.4.3 Předškolní věk

Toto období chápeme jako velmi důležité pro hudební vývoj. Předškolní věk je vedle mladšího školního věku nejdynamičtějším obdobím v hudebním vývoji jedince. Hudební schopnosti se úzce vztahují k rozvoji rozumových schopností a vývoji řeči. Taktéž emoce, které hudba evokuje, podporují vývoj osobnosti dítěte. Jak uvádí Kodejška (2002) emocionální projevy úzce souvisí s temperamentem, charakterem a myšlenkovými operacemi. Dítě je tak schopno lépe proniknout k obsahu hudby a rozlišit i její celkový výraz (Sedlák, 2013). Smyslové vjemy hmatové a čichové jsou výrazně rozvinuty, dítě přechází k náročnějším prožitkům a rozvíjí se u něj estetické cítění (Kodejška, 2002).

Percepce okolního světa je již komplexní. Vnímání hudby u dítěte předškolního věku se zdokonaluje. Postupně děti rozlišují základní hudebně výrazové prostředky jako:

pomalou x rychle, vysoko x nízko, potichu x nahlas (Holas, 2009). V tomto věku dozrává schopnost rozlišovat zvuky z různých zvukových zdrojů. Jedná se o proces sluchového seskupování, které dítěti napomáhá strukturovat zvuky z okolního prostředí (Fraňek, 2005). Díky prohloubení soustředěné pozornosti dětí předškolního věku se rozvíjí schopnost cílené reakce pohybem. Jedná se o hudebně pohybový projev dítěte na změnu vnitřní struktury hudebního díla. Díky spojení dětského pohybu a hudebně výrazového prostředku, podporujeme hudební vnímání dítěte (Jenčková, 2002).

Během předškolního vývoje se prohlubuje rytmické cítění dítěte, které souvisí s rozvojem motorického analyzátoru. Ten podporuje již zmíněný tělesný pohyb na charakter hudby. Dle Fraňka (2005) dítě v tomto věku dokáže kontrolovat svůj pohyb, díky tomu zdokonaluje hudebně-rytmickou dovednost. Proto je velmi časté, že děti předškolního věku začínají s hrou na hudební nástroje (Sedlák, 2013). V našich předškolních zařízeních je přístupný a oblíbený Orffův instrumentář složený z jednoduchých dětských hudebních nástrojů. Jedná se především o rytmické nástroje (ozvučná dřívka, drhla, triangel) a melodické – laditelné nástroje (metalofon, zvonkohra, xylofon). Děti na ně mohou hrát jednoduché doprovody, anebo zkoušet zahrát melodii písniček a říkadel.

Podstatný význam pro toto období má vývoj hlasového orgánu a sílení hlasivkového svalstva. Pěvecké dovednosti se proto mohou lépe a výrazněji rozvíjet nejen díky dozrávání hlasu, ale též sluchové diferenciaci a celkové analytické funkci sluchu (Sedlák, 2013). Dětský hlas zní velmi jasně a jednotně, má až zvonivou barvu v důsledku toho, že se ještě vyvíjí hrtanové svalstvo, hlasivkové vazy a úpony. Hlasivky tak kmitají převážně pouze při okraji hlasové štěrbiny. *„Tón není dostatečně posazený v rezonanci, ani dýchací svalstvo není plně rozvinuté ve svých funkcích. Proto je velmi důležité pro zdravý vývoj hlasu nepřepínat hlas v síle, ale respektovat jeho přirozenou polohu a rozsah. Neunavit hlas dlouhým zpěvem.“* (Slavíková, 2012) Avšak velmi podstatné je rozezpívání dítěte. Právě na rozezpívanosti a věku závisí rozsah dětského hlasu. Orientačně se rozsah dětského hlasu v předškolním věku pohybuje od f1 až e2. Hlasový rozsah můžeme určit pouze orientačně v důsledku individuální hlasové, tělesné a psychické dispozice (Tichá, 2005).

Tichá (2005) na základě své mnohaleté práce s dětmi, upozornila na to, že u některých dětí můžeme pozorovat zaostávání v pěveckém projevu. To, že děti nezpívají souvisí s nezkušeností s tvořením zpěvního hlasu, vlivem rodinného prostředí, či malou fyzickou

zdatností a dalším. V hudební pedagogice se tento problém nazývá tzv. dětská nezpěvnost. Náprava nezpěvnosti je většinou možná. Tichá (2005) doporučuje probudit u dítěte hudební sluch, dále uvolnit hrtan a cvičit hlas se zapojením hlavového tónu (brumendo, nosové hlásky) a hlavové rezonance, poté prohloubit dech a zkvalitnit artikulaci.

Předškolní věk je z hlediska anatomického a psychofyziologického vývoje nejpodstatnější etapou v hudebním vývoji dítěte. *„Pokud jsou hudební podněty v této etapě opomíjeny může to negativně ovlivnit celkový vztah dítěte k hudbě a dalšího aktivního hudebního rozvoje v základní škole.“* (Malotínová, 2020, str. 25) Během navštěvování mateřské školy se u dítěte projevuje uvědomování samotného já, jeho sebecit a sebepoznávání. Předškolní děti začínají objevovat svoji ctižádostivost, kterou využívají v soutěžích. Začíná se utvářet svědomí při poznávání základních společenských norem. Vedle dobrého mluvního projevu se dítě začíná společensky vyjadřovat také pohybově, výtvarně či hudebně. Kodejška proto zdůrazňuje, že proto *„v předškolním období mají největší estetickou a etickou hodnotu výchovné projekty vytvořené prostřednictvím elementárních uměleckých i mimouměleckých činností.“* (Kodejška, 2002, str. 53) Motivací pro děti je dle slov Liškové (2006) učitelkou hezky zazpívaná písnička a není podstatné, zda je lidová či umělá. Přístup k hudbě a podání učitelky je pro děti silným prožitkem, který může ovlivnit hudební rozvoj dítěte. Učitelky mateřských škol bývají odborně vzdělány v celé řadě disciplín, mezi nimi je i hudba a vedení hudebních činností. Mohou tak děti aktivně seznámit s hudbou na mnoha úrovních: na úrovni zpěvu, poslechu, pohybu s hudbou i instrumentální činnosti (Slavíková, 2012).

Za stěžejní prostředek intelektového rozvoje a sociálního chování dítěte předškolního věku se považuje hra. Hra přináší nejenom nové poznatky a dovednosti, dává možnost k soustředění, aktivitě a skrz ni můžeme prohlubovat zájem o elementární umělecké činnosti. Podstatné jsou hry tvořivého charakteru, které podporují rozvoj schopností v uměleckých oborech, přinášejí morálně etické hodnoty a utvářejí tak osobnost dítěte (Kodejška, 2002). *„Předškolní věk je pro dítě skutečným základem pro jeho budoucí hudební rozvoj. Přejeme-li si, aby byla hudba pro dítě po celý jeho život potěšením a obohacením, věnujme mu v tomto věku dostatek péče a trpělivosti v jeho hudebních začátcích.“* (Slavíková, 2012)

1.4 Hudba v mateřské škole a RVP PV

Celkový vztah k hudbě se aktivně vyvíjí v nejpodstatnější etapě hudebního vývoje, a to v předškolním věku. Aktuální výchovný systém umožňuje široké využití hudebních aktivit v rámci výchovně vzdělávacího procesu v mateřských školách. Za nejdůležitější je považován přístup kvalifikovaného pedagoga s praktickými dovednostmi a schopnostmi využít hudební aktivity v rámci preprimárního vzdělávání.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání je uspořádán do pěti vzdělávacích oblastí **Dítě a jeho tělo**, **Dítě a jeho psychika** (Jazyk a řeč; Poznávací schopnosti a funkce, myšlenkové operace, představivost a fantazie; Sebepojetí, city, vůle), **Dítě a ten druhý**, **Dítě a společnost**, **Dítě a svět**. Hudební aktivity s využitím mimohudebních činností přirozeně zasahují do všech pěti oblastí v rámci tzv. oborové integrace (Lišková, 2006). Toto propojení umožňuje dítěti poznávat svět kolem sebe v přirozených souvislostech. Hudba je obsažena ve všech pěti oblastech vzdělávání, ačkoliv není v RVP PV přímo zmíněná. Záleží na pedagogovi, zda bude klást na hudební výchovu v jednotlivých oblastech důraz. V oblasti **Dítě a jeho tělo** ukazuje vzdělávací nabídka v rámci hudebních činností zpěv písní, správnou práci s dechem, postoj a držení těla při zpěvu a artikulaci. Vzdělávací nabídka v oblasti **Dítě a jeho psychika** zahrnuje hudební činnosti spojené s rytmicí, hrou se slovy, hru na hudební nástroj, poslech, tanec, výtvarné a kreativní činnosti. V oblasti **Dítě a ten druhý** se vzdělávací nabídka promítá do hudebních činností jako práce vedené ve dvojicích či skupinách s hudební tematikou. V oblasti **Dítě a společnost** se jedná o hudební činnosti opírající se o motivaci k písním, poslání dané písně a další aktivity s ní spojené. V poslední oblasti **Dítě a svět** se vzdělávací nabídka v rámci hudebních činností zaměřuje na téma hudby a aktivity s ní spojené v rámci témat o ochraně životního prostředí a seznamování s odlišnou kulturou.

Hudební činnosti v mateřské škole mají nezastupitelnou roli a vliv při celkovém rozvoji osobnosti. Kultivují osobnost dítěte a pozitivně ovlivňují nejen jeho tvořivost a paměť, ale také komunikaci, logické myšlení, hodnocení sebe a druhých. Podstatnou částí hudebních činností je poslech. Prostřednictvím poslechu se stimuluje především smyslové vnímání, tedy sluch. Během poslechu se u dítěte rozvíjí představivost, fantazie, zvědavost, myšlení a paměť. Většina poslechových aktivit vede k rozvoji pozornosti a koncentrace dítěte. Vhodné hudební ukázky ať už přírodních jevů, či klasické melodie hudebních nástrojů, rozvíjí u dítěte představivost a fantazii. Po poslechu se například

snažíme pojmenovat, co nám hudba připomínala či jak na nás působila. Součástí představivosti a fantazie je též paměť, která se spojuje s hudebním vnímáním, již zmíněnou představivostí, hudebními znalostmi a dovednostmi. Paměť pro hudbu se rozvíjí pomocí sluchové, zrakové, a především pohybové složky. Důležitým faktorem pro rozvoj hudební paměti je porozumění hudebního díla. Porozumění dosáhneme nejen častým opakováním, ale především zajímavým učením. Paměť nám umožňuje pochopení hudebního díla, jedná se o spojení hudební zkušenosti a hudebního myšlení (Sedlák, 2013). V průběhu poslechu bychom se měli zaměřit na aktivní naslouchání, právě proto, že žijeme v hlučném prostředí. Poté se zaměříme na soustředění a citové prožívání hudby, kdy rozvíjíme emocionální stránku osobnosti dítěte. Avšak nejdůležitějším krokem, z hlediska hudební výchovy, je nalezení kladného vztahu k hudbě.

Hledání vztahu k hudbě, životu, ke druhým, a především vztahu k sobě se zabývá muzikoterapie. Jedná se o terapeutický obor využívající hudbu a hudební prvky k dosažení cílů nehudebních, především léčebných. Muzikoterapie pracuje se zvukem, rytmem, harmonií a melodií. Muzikoterapii považuje Zdeněk Šimanovský ve své publikaci též jako prevenci duševních onemocnění a je přesvědčen, že mnoho dobrých učitelů hudební výchovy disponuje dovednostmi z muzikoterapie (Šimanovský, 2011).

Hudbu lze využít nejen jako terapeutický podnět, ale též jako podnět výtvarný. Z pohledu artefaktiky se jedná o poznání uměleckého hudebního díla, ale též tvořivé činnosti běžného života. Například malba a kresba dítěte, amatérská fotografie, oblékání a různé videonahrávky (Slavíková, Slavík a Eliášková, 2007). Podstatou zde je především kladný zážitek z výtvarné činnosti.

1.4.1 Hledání ideálu populární hudby pro děti

Jak již víme z předchozí kapitoly o hudebním vývoji dítěte, dítě se s hudbou setkává velmi brzy. Žijeme v době takzvaného hudebního smogu, kdy nás hudba obklopuje téměř na každém kroku. Během života dítěte tomu není jinak. Oblíbené dětské pořady či pohádky jsou prolnuté hudbou a zpěvem. V mateřské škole znamená hudební činnost běžnou součástí výchovně vzdělávacího procesu. Hudební činnosti zastřešují činnosti, rozvíjející nejen smyslové vnímání, ale též estetické cítění. Hudba má zásadní vliv na rozvoj osobnosti svého posluchače, nese v sobě značnou emocionální sílu. Rödl v knize Mišurcové (1978) vidí zmíněnou emocionální sílu v hudbě, díky inspiraci

v přírodě, jež je přenesena do melodií a textů. Estetický prvek v sobě nese hudba též díky slovům, která jsou v přirozeném souladu s hudebním rytmem.

K estetickému prvku ideálu hudby patří též vizuální složka především tedy videoklip. Videoklip má za úkol vizuálně doplnit a vystihnout hudební složku díla. Videoklipy nejen u písní určených pro děti především tematicky interpretují text písně. Videoklipy u písní pro děti jsou charakteristické tanečním zpracováním textu, tedy jeho dramatické ukazování.

Dětem předáváme hudbu nejenom reprodukovanou, ale též její živé provedení. Stejně tak jim dáváme nahlédnout k různým žánrům a stylům. Proto dětem předáváme jak hudbu vážnou, tak populární. „*Snažíme se o vzájemnou vyváženost a propojení těchto do určité míry odlišných hudebních světů.*“ (Lišková, str. 144, 2006)

Populární hudba má několik aspektů, které jsou pro děti přitažlivé. Jedním z nich je její aktuálnost. Nejčastěji dítě danou hudbu již zná a nemusí se s ní příliš seznamovat. Témata písní pro děti jsou z jejich běžného života, často se setkáváme s tématy ze světa zvířat, techniky, pohádek, přírody, různých svátků či dopravních prostředků. Zpracování textu bývá vtipné a srozumitelné, rozvíjí slovní zásobu pomocí metafor, jazykových her a personifikací neživých věcí či zvířat. Jednoduchý a opakující se rytmus je tolik přitažlivý, že děti motivuje k pohybu a tanci. Vizuální podoba populárních písní aktivuje děti k tanci pomocí jednoduchých choreografií. Scénické provedení písní podněcuje a inspiruje děti k situační pantomimice (Jenčková, 2002). Děti jsou v dnešní době citlivější na vizuální vnímání prostředí. Dochází k pasivnímu přijímání hudby. Měli bychom se více zaměřit na to, aby vizuální podoba neoddělila posluchače od samotné hudby (Sedlák, 2013).

Aby byla hudba pro děti přitažlivá a aktivizovala je k poslechu, je nutné střídání tónů, rytmů či využití jiného hudebního prvku. Tím, že se děti setkávají s populární hudbou na každém kroku, je třeba vybírat hudbu, kterou příliš neznají. Hudební ukázky, by neměly být dlouhé, aby nepřekročily soustředěné vnímání dítěte. Doporučují se ukázky dlouhé 1-2 minuty. Děti by měla skladba zaujmout výrazným rytmem, dynamickými kontrasty, zvukomalebností, či jiným mimohudebním námětem. Atraktivní melodie by měla být snadno zapamatovatelná.

1.4.2 Protipól ideálu populární hudby pro děti

Dnešní hudba se stává spíše kulisou. Hudbu již nevnímáme soustředěně v koncertních sálech, ale více v každodenních činnostech běžného života, při nákupu, jízdě autem či jinými dopravními prostředky, u kadeřníka nebo při běžné práci. Zdá se, jako by hudba vyhledávala své posluchače, aniž by sami chtěli. Hudba se stala součástí našeho života, stala se běžným hlukem okolo nás, který ani nevnímáme. Lipský (2002) uvádí využití hudby, jako prostředku ke snížení akustického smogu v našem okolí. Bohužel se ona samotná hudba stává postupem času součástí tohoto smogu.

Současní tvůrci mají díky možnostem dnešní doby větší pravděpodobnost úspěchu. Sociální sítě, dostupná audiovizuální technika a marketingové studie určují úspěšnost samotného tvůrce, nikoliv však kvalitu jeho díla. Jedná se především o práci a strategii dramaturgů, producentů a jejich komunikace s masovými médii. Nynější hudební trh je založený na ekonomických zájmech (Poledňák, 2006). Avšak uplatnění tvůrců není vždy jednoduché, trh je velmi přesycený, a proto musí známé osobnosti přicházet stále s něčím novým a nevídaným. Populární hudba skrývá více příležitostí k projevům až nevkusu. Jak zmiňuje Poledňák (2006) populární hudba předkládá široké spektrum projevů a možností pro popularizaci, většinou však v podobě neestetické. Poledňák (2006) operuje s pojmem nevkus, především v příkladech oblékání, textech písní, vystupování, kostýmech, pódiových prezentacích a videoklipech. Videoklipy se staly nejen reklamním sdělením, ale také přehlídkou nekvalitního zpracování kostýmů, kulisy, střihu a obrazu samotného. Ovšem je podstatné vnímat tento pojem s rezervou. Většina nevkusu, který byl až šokující se později stal společensky uznávanou normou.

Hudba, která se stává populární a média jež ji dávají značnou přednost, má své charakteristické rysy. Jedná se o hudbu líbivou až podbízivou s velice jednoduchou kompozicí, tedy nepříliš komplikovaná. Tato hudba využívá značnou míru repetice, stává se tak přehlednou a snadno zapamatovatelnou. Což je s ohledem na dětské posluchače přínosnější. Avšak většina interpretů ne vždy respektuje specifické hudební potřeby dítěte předškolního věku. S ohledem na rozsah písní se často setkáváme s překračováním rozsahu, který by vyhovoval dětskému hlasu. Též textová stránka písní není příliš vyhovující. Tvůrci formují textovou složku co nejbližší dětem, proto většina textu obsahuje zdvořilky a citoslovce. Je k zamyšlení, zda se tímto rozvíjí slovní zásoba u dětí předškolního věku. Přemýšlí pak děti nad textem písně?

2 PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 Cíle

Teoretická část je zaměřena na definici pojmů populární hudby a jejího historického vývoje, sepsány jsou i nynější žánry populární hudby. Dále mapuje populární hudbu určenou dětem, jak zahraniční, tak českou. V souvislosti s praktickou částí diplomové práce se rozebíral též hudební vývoj dítěte, vliv hudby na dítě a hledán je ideál populární hudby pro děti. Hlavním záměrem diplomové práce je objevování možností využití populární hudby v mateřské škole.

Díličními cíli praktické části je zmapování dosavadní práce pedagogů v mateřské škole s populární hudbou a následné vytvoření výchovně vzdělávacího programu s využitím populární hudby.

Obecně lze říct, že předškolní vzdělávání se v dnešní době spíše zaměřuje na celkový rozvoj osobnosti s pomocí známých technik. V oblasti hudební výchovy se jedná o písničky spíše lidové. Je možné opomíjet populární hudbu, která prolíná život dětí? Při práci s dětmi vidíme jejich spontánní nadšení pro populární hudbu, kterou znají ze svého okolí. Je možné této současné hudby využít ke smysluplnému rozvoji celkové osobnosti dítěte předškolního věku.

Vytyčení výzkumného problému

Možnosti využití populární hudby k rozvoji dítěte předškolního věku v prostředí mateřské školy.

Cíle výzkumného šetření

Cílem je vytvoření praktického programu, který prostřednictvím populární hudby nabízí možnosti rozvoje dítěte předškolního věku ve všech jeho oblastech. Z jednotlivých oblastí lze jmenovat: kognitivní vlastnosti, sociální dovednosti, jemnou a hrubou motoriku, zrakové a sluchové vnímání. Program mohou pedagogové využít jako doplněk do výchovně vzdělávacího procesu. Jedná se o propojený celek činností na jeden týden, ze kterého je možné čerpat potřebnou inspiraci. Tvorba programu se opírá o výsledky z dotazníkového šetření jako podkladu pro získání zásadních informací o současném stavu využívání populární hudby v prostředí mateřských škol.

Hlavním záměrem dotazníkového šetření je zmapování práce učitelů a učitelek v mateřských školách s populární hudbou. Dotazník se zabývá otázkou, zda pedagogové

zapojují populární hudbu do běžných denních činností v rámci výchovně vzdělávacího procesu a jaký hudební styl preferují. Dále se zaměřuje na to, jaká kritéria využívají při výběru písně, zda nechávají výběr hudby na dětech a jak vnímají přínosy a rezervy užití populární hudby v předškolním vzdělávání.

Výchovně vzdělávací hudební program je zaměřen na osobnost dítěte, jeho sebepoznání a rozvoj za pomoci populární hudby. Po realizaci programu v praxi byly k vyhodnocení stanoveny tyto otázky:

1. Jak děti reagují na činnosti spojené s populární hudbou?

Kritéria hodnocení v oblasti *Dítě a jeho psychika*:

Dítě a jeho psychika – Jazyk a řeč:

- sledována bude dovednost dětí samostatně vyjadřovat své myšlenky a pocity;
- učit se nová slova a krátké texty a aktivně je používat.

Dítě a jeho psychika – Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace:

- pozornost bude zaměřena na schopnost dětí se zvládnout ztišit, soustředit se a vnímat melodii písně;
- schopnost rozpoznat rychlé a pomalé tempo písně, smutné a veselé melodie písně.

Kritéria hodnocení v oblasti *Dítě a jeho společnost*:

- sledována bude snaha o poznání dítěte v oblasti sociokulturní, společenství lidí, kultur, hodnot a umění;

2. Jakým způsobem je podporován fyzický rozvoj dětí (pohybové a manipulační dovednosti)?

Kritéria hodnocení v oblasti *Dítě a jeho tělo*:

- v průběhu hudebních činností bude sledována schopnost dětí sladit pohyb s rytmem písně;
- vědomé napodobení jednoduchého pohybu;
- při výtvarných činnostech bude sledována jemná motorika dětí a práce s výtvarnými pomůckami.

3. Jak děti projevují radost z poznání?

Kritéria hodnocení v oblasti *Dítě a jeho psychika – Sebepojetí, city, vůle*:

- pozorováno bude prožití radosti ze zvládnutého a poznaného, těšení se na setkání s hudbou a uměním;
- uvědomění si příjemných citových prožitků.

4. V jaké šíři je vytvořen prostor pro kreativitu a sebevyjádření dítěte?

Kritéria hodnocení v oblasti *Dítě a jeho psychika – Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace:*

- vyjádření vlastní představivosti a fantazie v tvořivých činnostech i ve slovních výpovědích.

Kritéria hodnocení v oblasti *Dítě a svět:*

- schopnost dětí zamyslet se nad aktuálními problémy a hledání zajímavých řešení a jejich následné argumentování.

5. Jakou formou je podporována vzájemná spolupráce dětí?

Kritéria hodnocení v oblasti *Dítě a ten druhý:*

- sledována bude podpora utváření vztahů mezi dětmi či dospělými a posilování vzájemné komunikace;
- v rámci hudebních činností se bude jednat o činnosti vedené ve dvojicích či skupinách.

2.2 Dotazníkové šetření

Podkladem pro vyhotovení stěžejního programu využívajícího populární hudbu pro děti v mateřské škole se staly získané informace z dotazníkového šetření. Konstrukce dotazníku se opírá o bakalářskou práci *Populární hudba pro děti předškolního věku – analýza, komparace, kritéria výběru* (Lišková, 2020). Cílem dotazníkového šetření bylo zmapování práce učitelů a učitelek s populární hudbou v mateřské škole. Jak učitelé využívají hudbu v rámci výchovně vzdělávacích činností, jak ji vybírají a posuzují její kvalitu pro děti. Vystala i otázka týkající se hledání samotného ideálu populární hudby pro děti.

Dotazník obsahuje třicet dva otázek, viz příloha A. Dotazník slouží pouze k účelům diplomové práce, jako podklad pro vytvoření programu. Otázky v dotazníku jsou poskládané ze tří základních typů, tedy z otázek uzavřených, polootevřených a otevřených. Respondenti měli možnost vybrat si z jedné či více odpovědí, přičemž u každé otázky byla možnost výběru vždy uvedena. Pokud respondent nesouhlasil ani s jedním tvrzením, mohl v dalším možném bodu rozepsat vlastními slovy svůj názor.

Dotazník je složen z několika částí. První část mapuje informace o respondentech, týkající se pohlavní identity, věku, vzdělání, popř. délky jejich praxe v daném oboru. Další část obsahuje otázky zaměřené na oblast populární hudby, názory respondentů na vlastní výběr hudby, vliv populární hudby v prostředí mateřské školy, její žánry a využití v prostředí mateřských škol. Otázky týkající se poslechové složky populární hudby a složky vizuální jsou od sebe oddělené.

2.2.1 Metoda vyhodnocení dat

Dotazník byl tvořen pomocí české internetové služby Survio ([Survio®](#) | [Dotazník zdarma](#) | [Vytvořit online dotazník](#)), která poskytuje nejen možnost tvorby dotazníků, jejich distribuci, ale též následnou analýzu. Odpovědi respondentů byly shrnuty do grafů a tabulek. Během vyhodnocování dat byla využita frekvenční analýza, která zaznamenává za pomoci tabulek a grafů četnost dat. V tomto případě se jedná o četnost neboli frekvenci odpovědí v rámci nabízených hodnot (Vondroušová, 2019). V tabulkách je zaznamenán počet odpovědí respondentů včetně procentuálního vyjádření. Tato data jsou dále více rozvedena a porovnávána s dalšími proměnnými. Dotazníkové šetření probíhalo od 1. září do 30. října 2022.

2.2.2 Popis respondentů

Dotazník byl rozeslán pomocí sociálních sítí učitelům a učitelkám z mateřských škol. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 101 respondentů z toho 100 žen a 1 muž v širokém věkovém rozmezí, jak je uvedeno v tabulce 1. Respondenty byli pedagogové z mateřských škol, přičemž dotazníkové šetření se týkalo informací z aktuální práce s dětmi v prostředí mateřských škol.

Tabulka 1 - Věk respondentů

Věk	Responzí	Podíl
do 20 let	2	2,0%
21-30 let	34	33,7%
31-40 let	31	30,7%
41-50 let	25	24,8%
51-60 let	8	7,9%
nad 60 let	1	1,0%

Dalším bodem dotazníku byla otázka zaměřující se na nejvyšší ukončené vzdělání respondentů. Jak lze vidět v tabulce 2, převažují respondenti s ukončeným bakalářským stupněm vysokoškolského vzdělání, konkrétně 47 z dotázaných.

Tabulka 2 - Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Vzdělání	Responzí	Podíl
Středoškolské vzdělání	21	20,8%
Vyšší odborné vzdělání	10	9,9%
Vysokoškolské vzdělání s ukončeným bakalářským stupněm	47	46,5%
Vysokoškolské vzdělání s ukončeným magisterským stupněm	23	22,8%
Jiné...	0	0,0%

Další otázka byla zaměřena na obor respondentů, ve kterém dosáhli nejvyššího vzdělání. V tabulce 3 je vyhodnoceno, že nejvíce dotázaných má nejvyšší dosažené vzdělání v oboru předškolní a mimoškolní pedagogiky. Vedle předškolní pedagogiky a speciální pedagogiky dosáhli dotázaní vzdělání v oboru učitelství pro 1. a 2. stupeň základních škol (dominoval český, anglický a německý jazyk), dále v oboru sociální pedagogiky a andragogiky.

Tabulka 3 - Obor vzdělání respondentů

Obor	Responzí	Podíl
Předškolní pedagogika	28	27,7%
Předškolní a mimoškolní pedagogika	43	42,6%
Předškolní pedagogika se zaměřením na speciální pedagogiku	6	5,9%
Speciální pedagogika	10	9,9%
Jiné...	14	13,9%

Z odpovědí na otázku týkající se délky pedagogické praxe v mateřské škole vyplynulo z odpovědí v tabulce 4, že dotázaní působí v mateřských školách dobu 2–5 let. Jedná se především o respondenty ve věku 21–40 let.

Tabulka 4 - Délka praxe

Délka praxe	Responzí	Podíl
0-1 rok	11	10,9%
2-5 let	42	41,6%
6-10 let	17	16,8%
11-15 let	17	16,8%
16-20 let	2	2,0%
více než 20 let	12	11,9%

V dotazníku byla položena otázka, zda respondenti hrají na nějaký hudební nástroj. V této otázce bylo zjištěno, jak ukazuje tabulka 5, že 94 respondentů, tedy většina, hraje na nějaký hudební nástroj. Tento výsledek je logický a pochopitelný v závislosti na nejčastěji uváděném nejvyšším stupněm vzdělávání, který zmiňuje tabulka 3. Na základě ní je vidět, že v tomto dotazníku převažují respondenti s bakalářským vzděláním v oboru předškolní a mimoškolní pedagogiky, které mají v obsahu vzdělávání právě hru na hudební nástroj.

Tabulka 5 - Hra na hudební nástroj

Hrajete na nějaký hudební nástroj?	Responzí	Podíl
Ano	94	93,1%
Ne	7	6,9%

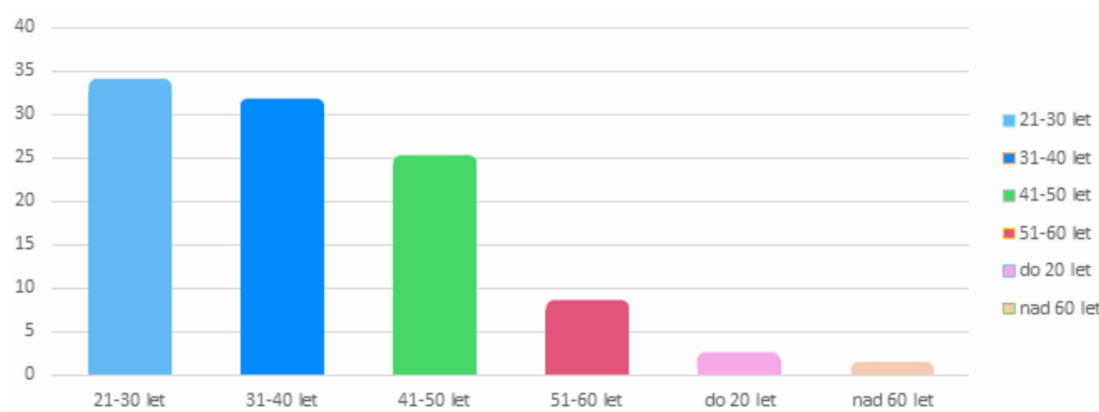
Jelikož je tato práce zaměřena na populární hudbu v mateřské škole, bylo tedy stěžejní zjistit, jaký žánr preferují pedagogové mateřských škol, jak uvádí tabulka 6. Dotazovaní měli možnost volby více odpovědí. Tato otázka zmapovala oblíbený žánr populární hudby, kterým se dle výsledků stal pop. Tuto odpověď uvedlo 82 z dotázaných, jak ukazuje graf 1. V porovnání nejčastější odpovědi s věkem dotazovaných vychází, že 34 respondentů, kteří vybrali žánr pop za svůj nejoblíbenější, je ve věku 21 - 30let. 31 dotázaných ve věku 31–40 let si též vybralo pop za svůj nejoblíbenější žánr. Dále 49 respondentů preferuje rock, následující je disco a folk. 16 dotázaných pak uvádělo vážnou hudbu nebo metal.

Následovala otázka, proč právě tento žánr dotázaní preferují. U žánru pop, který je zastoupen nejvíce, byl hlavní důvod výběru, rytmičnost hudby, možnost tance a uvolnění, to že přináší radost a je v ní využito mnoho nástrojů se zajímavými texty.

Tabulka 6 - Oblíbený žánr respondentů

Žánr	Responzí	Podíl
Disco	37	36,6%
Pop	82	81,2%
Hip hop	12	11,9%
Rock	49	48,5%
Jazz	15	14,9%
Blues	11	10,9%
Country	14	13,9%
Elektronická hudba	9	8,9%
Folk	27	26,7%
Funk	4	4,0%
Reggae	9	8,9%
R&B	12	11,9%
Ska	7	6,9%
Punk	2	2,0%
Jiný...	16	15,8%

V níže uvedeném grafu 1 je porovnáváno, zda věk respondentů ovlivňuje preferenci žánru pop. Z grafu vyplývá, že dotazovaní ve věku 21-30 let preferují žánr pop více než respondenti vyššího věku.

Graf 1 - Srovnání preferovaného žánru pop vzhledem k věku respondentů

2.2.3 Výsledky dotazníkového šetření

Po charakteristice výzkumného souboru přichází část dotazníku, která se zaměřuje především na práci s dětmi v mateřské škole s využitím hudby. Tato část dotazníku mapuje využívání hudby a jejího prolínání ve výchovně vzdělávacím procesu v souladu s oblastmi danými RVP PV.

U otázky zabývající se preferencí druhu hudebních činností při práci s dětmi měli respondenti možnost výběru z více možností. Tabulka 7 ukazuje, že 94 z dotazovaných využívá při práci s dětmi hudebně pohybové činnosti. Následují vokální činnosti v zastoupení 56 odpovědí, dále instrumentální s počtem 50 responzí a pouze 35 respondentů zvolilo poslechové činnosti.

Tabulka 7 - Jaký druh hudebních činností při práci s dětmi v mateřské škole preferujete

Odpověď	Responzí	Podíl
Vokální	56	55,4%
Instrumentální	50	49,5%
Poslechové	35	34,7%
Hudebně pohybové	94	93,1%

Následovala otázka ohledně zařazení hudebních činností do všech oblastí předškolního vzdělávání daných RVP PV. Toto propojení zvládá 47 respondentů s mírnými obtížemi dle výsledků v tabulce 8. Pouze 32 dotázaných zvládá zcela bez obtíží zařadit hudební činnosti do všech oblastí předškolního vzdělávání dané RVP PV.

Tabulka 8 - Realizace hudebních činností v MŠ v propojení se všemi oblastmi předškolního vzdělávání dle RVP PV

Odpověď	Responzí	Podíl
Zcela bez obtíží	32	31,7%
S mírnými obtížemi	47	46,5%
Občas nezvládám	17	16,8%
Většinou nezvládám	5	5,0%

Téměř polovina dotázaných zastává názor, že hudebními činnostmi je nejvíce rozvíjena psychologická oblast dítěte viz. tabulka 9. Tedy nejen jeho duševní pohoda, ale též intelekt, řeč, jazyk, poznávací procesy, city, vůle, sebepojetí, kreativita dítěte a jeho sebevyjádření.

Pouze 2 ze 101 dotázaných vidí možnost rozvoje pomocí hudebních činností v oblasti environmentální. Jedná se oblast, která je navána jako *Dítě a svět*, kde hlavním záměrem je u dítěte vytvořit základní povědomí o okolním světě a jeho dění včetně vlivu člověka na životní prostředí. V tomto ohledu se nemusí jednat pouze o písničky s texty o třídění odpadu, ale můžeme se zaměřit také na hudbu z odlišných krajů, hudbu připomínající roční období či přírodní živly.

Tabulka 9 - Jaká oblast se dle Vašeho názoru při hudebních činnostech rozvíjí nejvíce?

Oblasti	Responzí	Podíl
Biologická oblast (Dítě a jeho tělo)	33	32,7%
Psychologická oblast (Dítě a jeho psychika)	48	47,5%
Interpersonální oblast (Dítě a ten druhý)	3	3,0%
Sociálně kulturní oblast (Dítě a společnost)	15	14,9%
Environmentální oblast (Dítě a svět)	2	2,0%

Ačkoliv většina respondentů preferuje žánr populární hudby pop, při práci s dětmi využívá 90 dotázaných naopak lidové písně, jak uvádí tabulka 10. Dále při práci s dětmi jsou využívána zrytmizovaná říkadla a 43 dotázaných využívá při práci s dětmi populární písně. Jedná se o otázku s možností více odpovědí, kde respondenti měli možnost volit více odpovědí.

V odpovědi jiné uvádí dotázaní převážně využívání všech výše zmíněných možností dle situace. Dále autorské písně Marie Kružíkové, ale též relaxační hudbu, soundtracky z filmů či hudební hry.

Nastává zde zajímavý střet preferovaného žánru s používaným žánrem ve výuce. Dotázaní, kteří preferují pop či rock přesto využívají lidovou píseň při své práci s dětmi nejvíce. Vlastní preference tudíž při výběru písní není podstatná.

Tabulka 10 - Druh doprovodu v hudebně vzdělávacím procesu dle dotazovaných

Odpověď	Responzí	Podíl
Lidové písně	90	89,1%
Vážnou hudbu	26	25,7%
Populární písně	43	42,6%
Zvukové ukázky přírody, dopravních prostředků atd.	37	36,6%
Zrytmizovaná říkadla	77	76,2%
Jiné...	10	9,9%
Žádné	0	0,0%

V další otázce, zaměřující se na přínos hudby je vidět, že ačkoliv většina respondentů poslouchá pop, vidí v rozvoji dětí přínos lidové hudby, jak vyhodnocuje tabulka 11. Dle 13 respondentů může i populární hudba být přínosem pro dítě. Stejný počet dotázaných odpověděl, že každá hudba může být přínosem, pokud si ji děti sami prožijí, je vhodně zvolená a pokud děti baví. Každá hudba má dle dotázaných co nabídnout.

Následovala otázka, která se zaměřila na osobní názor respondentů k jejich předešlému výběru a odůvodnění jejich názoru. V případě lidové hudby vidí dotázaní přínos

především v jednoduchosti melodie, rytmu a textu a tím i snadnější využití k probíranému tématu. Podstatu lidových písní vidí respondenti v kulturním odkazu, přenosu těchto písní v rodinách z generace na generaci a tím tedy lety ověřenou tradici.

U populární hudby shledávají dotázaní přínos v její aktuálnosti, písně jsou tak blízké dětem. Dále jednoduchost rytmu a též i textu může u dětí vyvolat zájem právě o tuto hudbu. Populární hudba dle respondentů přináší dětem bezprostřední radost a je jim dostupná na každém kroku.

Dle odpovědí lze vidět značnou blízkost jak lidových, tak populárních písní. Dotazovaní považují za benefity jednoduché texty, melodii a rytmus, které vykazují tak rozličné styly hudby. Dá se říci, že je to hudba podobná, stále se vyvíjející a pouze pohled společnosti ji tak diametrálně rozděluje. Záleží pouze na čase, který promění současnou populární hudbu v hudbu lidovou.

Tabulka 11 - Ve které hudbě vidí dotazovaní přínos

Hudba	Responzí	Podíl
Lidová	73	72,3%
Populární	13	12,9%
Vážná	2	2,0%
Jiná...	13	12,9%
Žádná	0	0,0%

Odpovědi v tabulce 12 nám ukazují, že dotazovaní shledávají potenciál populární hudby a jejího využití i v prostředí mateřských škol. Polovina dotazovaných, kteří preferují lidovou hudbu při práci s dětmi také vidí možnost uplatnění populární hudby v mateřských školách. Potenciál populární hudby spatřují dotazovaní v její aktuálnosti, tato hudba podporuje psychiku, vede k uvolnění dětí a celé atmosféry, jak ukazuje graf 2. Hravost a zábava je dle 79 respondentů hlavním přínosem populární hudby.

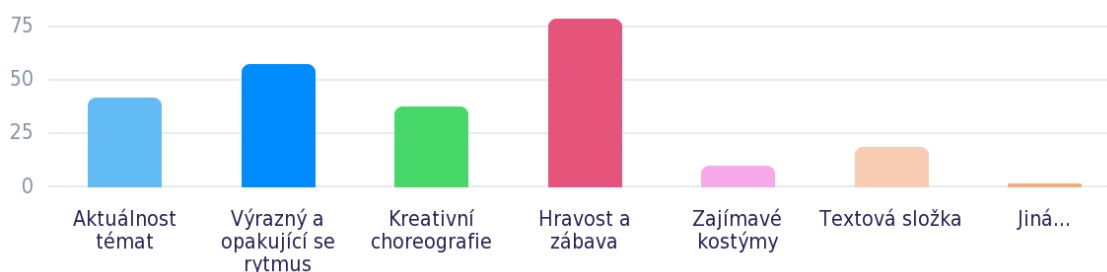
Graf 3 naopak ukazuje rizika využívání populární hudby při výuce v MŠ. Jak lze vidět 44 respondentů považuje riziko populární hudby v jejím nedostatečném estetickém dojmu a jednotvárnou hudební formu. Úskalí populární hudby vyplývá z textů některých

písní, v nichž jsou využívány vulgarismy. Respondenti se zde shodují, že je třeba citlivě a důkladně populární písně vybírat. Děti tuto hudbu znají ze svého nejbližšího okolí a zajímají se o ni. Je tedy pouze na učiteli, zda ji dokáže vhodně využít při výuce. Tato hudba děti baví a je jakýmsi odrazem dnešního světa. Vhodnost této hudby vidí dotazovaní v poslechových a pohybových aktivitách.

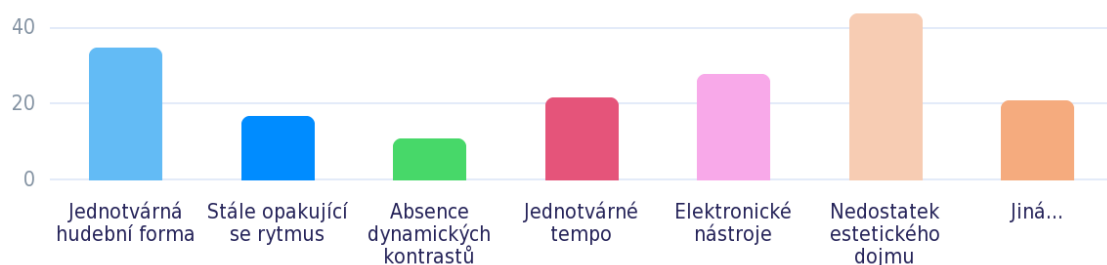
Co se týká nesouhlasu k populární hudbě 4 respondenti jako riziko zde uvádí nevhodnost hudby ke zpěvu kvůli širokému rozsahu písní a nevhodnosti textů. V některých případech může být populární hudba příliš složitá, a dětem tak nic nepřináší.

Tabulka 12 - Potenciál uplatnění populární hudby v rámci výuky v mateřské škole

Odpověď	Responzí	Podíl
Naprosto souhlasím	33	32,7%
Spíše souhlasím	45	44,6%
Nevím	19	18,8%
Spíše nesouhlasím	4	4,0%
Naprosto nesouhlasím	0	0,0%

Graf 2 - Charakteristiky populární hudby v pohledu přínosu pro děti předškolního věku

Graf 3 - Rizika využívání populární hudby při výuce v mateřské škole

Tabulka 13 znázorňuje četnost poslechu populární hudby v rámci výuky. Dle odpovědí z dotazníku vyplývá, že poslech je využíván převážně 1x za 14 dní anebo pouze výjimečně. Audio nahrávky dotazovaní nevyužívají především z toho důvodu, že sami reprodukuji písně na hudební nástroje v mateřských školách.

Poslech populární hudby je dle odpovědí v tabulce 14 využíván především při hudebně – pohybových činnostech, a to až ze 70% responzí. Mezi další příležitosti k poslechu audio nahrávek populární hudby patří chvíle při převlékání dětí, kulisa při ranním scházení dětí do mateřské školy, karneval a další oslavy. Ostatní respondenti poslech nevyužívají.

Tabulka 13 - Četnost využívání audio nahrávek populární hudby v rámci výuky

Četnost	Responzí	Podíl
Ano, velmi často (prakticky denně)	17	16,8%
Ano, často (cca 1x týdně)	15	14,9%
Ano, občas (cca 1x za 14 dní)	30	29,7%
Ano, někdy (cca 1x měsíčně)	16	15,8%
Jen výjimečně (cca 1x ročně)	21	20,8%
Ne, protože...	2	2,0%

Tabulka 14 – Činnosti, při kterých je využíván poslech populární hudby

Odpověď	Responzí	Podíl
Při kresbě/malování	17	16,8%
Při volných hrách	36	35,6%
Doprovod k hudebně-pohybovým činnostem (hudební hry, hry s písní, tělovýchovné chvíle)	71	70,3%
Při relaxaci	29	28,7%
Při nácviku na vystoupení/besídku	47	46,5%
Jiná...	9	8,9%

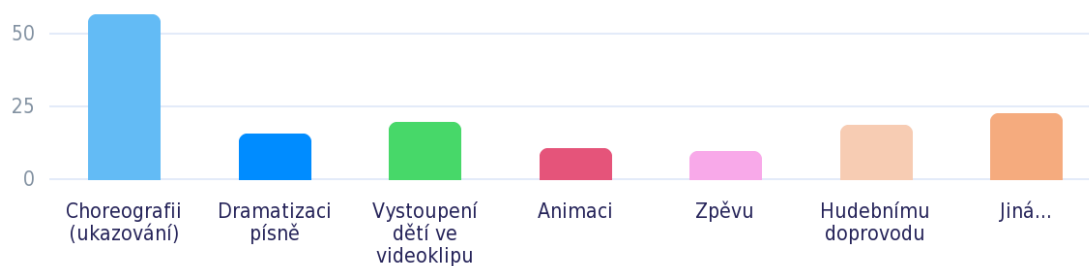
V tabulce 15 jsou zmíněny výsledky na otázku týkající se využívání videoklipů při výuce. Z odpovědí je zřejmé, že snahou pedagogů je omezovat přístup k obrazovkám v mateřské

škole co nejvíce. Tento názor vyplývá z otevřených odpovědí dotazovaných, že sledování videoklipu by narušilo kreativitu dětí a odpoutalo by to jejich pozornost na samotnou píseň. Pro dotazované není videoklip podstatný.

Pokud dotazovaní využijí videoklip k výuce, jedná se především o choreografii ve videu, jak uvádí graf 5. Avšak opět 23 z dotázaných videoklipy vůbec dětem nepouštějí. Tuto odpověď respondenti odůvodnili v možnosti jiné.

Tabulka 14 - Využívání videoklipů populární hudby při výuce

Četnost	Responzí	Podíl
Ano, sledujeme je velmi často (prakticky denně)	2	2,0%
Ano, sledujeme je často (cca 1x týdně)	6	5,9%
Ano, sledujeme je občas (cca 1x za 14 dní)	7	6,9%
Ano, sledujeme je někdy (cca 1x měsíčně)	16	15,8%
Sledujeme je jen výjimečně (cca 1x ročně)	44	43,6%
Ne, protože...	26	25,7%

Graf 4 - Důvod využití videoklipu ve výuce

Pedagogové v tabulce 16 využívají videoklip ve výuce převážně jako doprovod k hudebně-pohybovým činnostem, či při nácvičku na vystoupení nebo besídku. Avšak opět 25 dotazovaných videoklip k výuce nevyužívá.

Tabulka 15 - Činnosti, při kterých je využíván videoklip

Činnosti	Responzí	Podíl
Při kresbě/malování	2	2,0%
Při volných hrách	15	14,9%
Doprovod k hudebně-pohybovým činnostem (hudební hry, hry s písni, tělovýchovné chvílky)	52	51,5%
Při relaxaci	5	5,0%
Při nácviku na vystoupení/besídku	39	38,6%
Jiná...	25	24,8%

Kritéria výběru písně v mateřské škole mapuje graf 6, u kterého měli respondenti možnost výběru z více možností. Pro většinu respondentů (87 responzí) je stěžejní textová složka písně a poté složka hudební (71 responzí). Mezi další kritéria dotazovaní zařazují vhodnost k probíranému tématu, melodii, délku písně a následně samotný zájem dětí.

Graf 5 - Kritéria při výběru písně

Materiály zdroje, ze kterých čerpají pedagogové inspiraci mapuje tabulka 17. Stěžejním vyhledávačem hudby je portál YouTube.com. Tato platforma se stala místem vyhledávání všech věkových skupin, dle porovnání výsledků s věkem respondentů. Dále dotazovaní uvádějí internetový portál Pinterest.

Následující otázky sledují znalost interpretů české a následně zahraniční populární hudby. Z českých interpretů populární hudby uváděli dotazovaní nejvíce Míšu Růžičkovou, Štístko a Poupěnku, Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře a Dádu Patrasovou. Mezi dalšími

byli zmíněni Čiperkové, Maxim Turbulenc, Kašpárek v rohlíku, Karol a Kvido, Bibi Bum a Pavel Novák. Mezi českými skladateli pro děti se objevili v odpovědích také Pavel Jurkovič a Petr Skoumal. Další zmínění byli také hudebníci jako Pokáč, Marek Ztracený či Mirai.

Mezi zahraniční interprety populární hudby pro děti respondenti zařadili Smejko a Tanculienka, Fiha tralala, Miro Jaroš. Poté Cocomelon, Zumba Kiss a Baby shark dance. Místo interpretů poté byly uváděny názvy písní. Většina dotazovaných, však na tuto otázku neodpověděla.

Tabulka 16 - Vyhledávání námětů s populární hudbou pro děti

Zdroje	Responzí	Podíl
YouTube.com	81	80,2%
YouTubeKids.com	8	7,9%
Wimeo.com	0	0,0%
Spotify	18	17,8%
Rádio	7	6,9%
Dětské televizní pořady	32	31,7%
Zpěvníky, knihy, časopisy	42	41,6%
Blogy, internetové poradny, Facebookové skupiny	31	30,7%
Koncerty pro děti	12	11,9%
Doporučení a inspirace od kolegů a kolegyně	44	43,6%
Podněty z vlastní zkušenosti od rodiny a dětí	43	42,6%
Jiná...	3	3,0%

Jestliže využijí pedagogové k výběru písně vlastní preference jednají tak velice výjimečně, jak shrnuje tabulka 18. Využívání vlastních preferencí v mateřských školách je dle respondentů velmi nízké. Z důvodu nevhodnosti hudby k tématu či věku dětí.

Tabulka 17 - Vlastní výběr písňe při práci s dětmi

Četnost	Responzí	Podíl
Ano, velmi často (prakticky denně)	11	10,9%
Ano, často (cca 1x týdně)	14	13,9%
Ano, občas (cca 1x 14 dní)	19	18,8%
Ano, někdy (cca 1x měsíčně)	18	17,8%
Jen výjimečně (cca 1x ročně)	28	27,7%
Ne, protože...	11	10,9%

Dotazník se zaměřil i na možnosti dětí při výběru písňe. Příležitosti výběru písňe dětmi mapuje tabulka 19. Možnost výběru písni mají děti v průměru často. Ve většině případů se jedná o frekvenci 1x za 14 dní.

Tabulka 18 - Míra příležitosti dětí při výběru písňe v mateřské škole

Četnost	Responzí	Podíl
Ano, velmi často (prakticky denně)	15	14,9%
Ano, často (cca 1x týdně)	23	22,8%
Ano, občas (cca 1x 14 dní)	25	24,8%
Ano, někdy (cca 1x měsíčně)	22	21,8%
Jen výjimečně (cca 1x ročně)	13	12,9%
Ne, protože...	3	3,0%

Pedagogové pracují především s lidovými písňemi, avšak výběr dětí je opět na opačné straně, jak naznačuje graf 7. Populární písňe si děti vybírají k poslechu v zastoupení 73 respondentů. Pedagogové ve svém osobním životě preferují k poslechu též hudbu populární stejně jako děti. Do výuky populární hudbu však nezařazují. Další písňe, které chtějí děti slyšet, jsou především písničky z pohádek a animovaných filmů.

Graf 6 - Jaký druh hudby si děti v mateřské škole přejí poslechnout?

Další otázka z dotazníku se vrací zpět k pedagogům a jejich očekávání od poslechu populární hudby v mateřské škole. Výběr měli dotazovaní z několika možností a mohli zvolit i více odpovědí. Z více jak 50% se od poslechu populární hudby v prostředí mateřských škol očekává relaxace a uvolnění, též rozvoj vnímání charakteristických znaků hudby. Dále rozvoj představivosti a fantazie, smyslového vnímání a následně jazyka a řeči, jak vychází z tabulky 20.

Možnosti jiné odpovědi využilo 7 dotazovaných, kteří očekávají rozvoj pohybových dovedností, jemné a hrubé motoriky, podporu socializace a zábavu.

Tabulka 19 - Očekávání od poslechu populární hudby v mateřské škole

Očekávání	Responzí	Podíl
Rozvoj řeči a jazyka	39	38,6%
Rozvoj představivosti a fantazie	50	49,5%
Relaxace a uvolnění	52	51,5%
Rozvoj smyslového vnímání	46	45,5%
Rozvoj vnímání charakteristických znaků hudby	52	51,5%
Jiná...	7	6,9%

Z tabulky 21 vyplývá otevřenost pedagogů k využívání populárních písní v mateřských školách. Téměř polovina respondentů uvádí souhlas s využíváním populárních písní, které nejsou předem určené pro děti. Pak by sami pedagogové mohli vnést vlastní preference a záliby do prostředí své práce s dětmi.

Své odpovědi dotazovaní odůvodňují především s opatrností při výběru textu. Poté jim nic nebrání ve využití těchto písní. Dětem jsou tyto písně dle respondentů blízké a slyší je nejen doma, ale i všude ve svém blízkém okolí, proto i prostředí mateřské školy by jim mohlo nabídnout využití těchto, pro ně již známých, písní.

Tabulka 20 - Míra souhlasu s využitím populární hudby v mateřské škole, která není předem určená dětem

Odpověď	Responzí	Podíl
Naprosto souhlasím	12	12,0%
Spíše souhlasím	46	46,0%
Nevím	19	19,0%
Spíše nesouhlasím	20	20,0%
Naprosto nesouhlasím	3	3,0%

Zájem o ucelený program využívající populární hudbu v práci s dětmi předškolního věku dle tabulky 22 jasně převažuje.

Tabulka 21 - Míra zájmu o ucelený program využívající populární hudbu v práci s dětmi předškolního věku

Odpověď	Responzí	Podíl
Určitě ano	45	44,6%
Spíše ano	36	35,6%
Neutrální postoj	15	14,9%
Spíše ne	3	3,0%
Určitě ne	2	2,0%

Vyhodnocení dotazníku ukázalo, že většina respondentů preferuje k vlastnímu poslechu populární hudbu a nevidí přílišné úskalí v jejím zařazení do mateřských škol. Sami pedagogové při práci s dětmi však využívají lidové písně. Tyto písně jim nabízí

jednoduchý rytmus i text. Ovšem při charakteristice populární hudby se tyto dvě proměnné shodovaly. Je tedy možné, že pedagogům z tohoto průzkumu chybí spíše odvaha populární písně zařazovat do výuky. Otevřené otázky ukázaly, že úskalím populárních písní je především text a nedostatečný estetický přednes.

Ve výchovně vzdělávacím programu, který využívá populární písně je ukázáno, že text písně se dá vhodně využít k mnoha činnostem. Text písně je využit jako základ pro mnoho činností v tomto programu k podpoře sebevyjádření a kreativity. Činnosti rozvíjí nejen sebevědomí dítěte, ale využívají také prvky prosociálního chování. Z výzkumu vyplývá, že většina pedagogů využívá hudbu převážně k hudebně pohybovým aktivitám. Naopak vyloženě poslechových činností používají dle výsledků méně. Proto se i program vedle hudebně pohybových aktivit věnuje činnostem pouze poslechovým. Přínosy populární hudby shledávají pedagogové ve výrazném rytmu, jak ukáže i následující program. Výrazný rytmus písně využívá program ke zkvalitnění rytmického cítění dítěte a rozvoji koordinace těla.

2.3 Program s možnostmi využití populární hudby k rozvoji dítěte předškolního věku v prostředí mateřské školy

Krátkodobý hudební program byl sestaven tak, aby nabízel možnosti práce s populární hudbou v mateřské škole. Hlavním záměrem je přirozený rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku ve všech hlavních oblastech určujících RVP PV. Program je flexibilní, tudíž nabízí pedagogům možné využití pouze těch činností, které konkrétní pedagog bude využívat. Činnosti si pedagog může sestavit dle vlastních preferencí či situací v mateřské škole. Program je možné využít přes celý školní rok, není vázán na konkrétní téma roku.

Program byl sestaven na podkladu populární písně *Believer* od kapely *Imagine Dragons*. Píseň byla vybrána s ohledem na její aktuálnost, rytmus a oblíbenost u mnoha dětských sborů, jedná se o jednu z nejprodávanějších písní všech dob. Píseň v sobě nese silné poselství, které bylo v tomto programu využito s ohledem na rozvoj sebedůvěry a sebepojetí dítěte. Píseň dodává odvahy a síly v sebe sama nejen díky textu, ale především výraznému rytmu. Na základě písně je rozvíjena osobnost dítěte ve všech směrech. Využity byly tedy hry a činnosti hudební, pohybové, výtvarné, environmentální a sociální. Přirozeně se střídají činnosti klidové, relaxační s rušnými.

Program je rozvržen do jednoho pracovního týdne, tedy pěti dnů. Program prolíná celé dny v mateřské škole, včetně vycházky. Pedagog může tedy využít činnosti z celého programu ve chvíli, kdy potřebuje. Na konci týdne nechybí evaluace, při které proběhne připomenutí uskutečněných činností. Děti mají možnost vyjádřit svůj názor nejen při evaluaci, ale také při průběžných diskusích během týdne.

Tento program nabízí učitelům inspiraci pro práci s populárními písněmi. Záleží pak na učitelích, která z písní ho osloví. Činnosti na písně mohou vycházet, jak ze samotných textů písní, rytmu či melodie písně. Tento program vychází především z textu písně. Píseň je dále zapamatovatelná díky výraznému rytmu.

2.3.1 Metodika

Cílem připraveného programu je naplnění všech pěti oblastí vzdělávání dítěte předškolního věku určující RVP PV. Pro vyhodnocení tohoto cíle bylo nutné sledovat reakce dětí při realizaci tohoto programu. Sběr dat byl veden metodou pozorování a rozhovoru. Dále byly využity fotografie autorky, reakce kolegyně a výstava výrobků v prostorách mateřské školy.

Pozorování zařazujeme mezi základní techniky sběru dat, v rámci diagnostického šetření či výzkumu se „uskutečňuje formou předem promyšleného, výběrového a zacíleného sledování určitých jedinců a jejich chování nebo dějů a vztahů ve skupinách i v prostředí, v němž se sociální proces odehrává.“ (Jedlička, 2018, s. 378) Přímé pozorování umožnilo sledovat chování dětí během činností využitých v programu. Tento program využívá nejen pozorování plánované a soustavné v průběhu práce s dětmi a dále nahodilé, orientační v průběhu celého dne, kdy pedagog sledoval chování dětí během výchovně vzdělávacího procesu. Pedagog se zároveň přímo do aktivit zapojoval a využil tak metody zúčastněného pozorování. Cílem pozorování byly projevy dětské radosti, náklonnosti k druhým, ale i k sobě samému. Cílem sledování bylo pozitivní chování ve vztahu k hudbě, tedy rytmické vyjadřování dětí pohybem a zpěv.

Další metodou pro sběr dat byl využit rozhovor s dětmi, jakožto „zprostředkovaný a vysoce interaktivní proces získávání dat.“ (Ferjenčík, 2010, s. 171) Z rozhovoru získáváme nejen podstatné informace, ale též emoční obsah. Pomocí rozhovoru vyvoláváme pozornost a navazujeme vztah, jedná se tzv. kontaktní funkci rozhovoru. Jedlička (2018) uvádí další funkce rozhovoru a to orientační, rozpoznávací, diagnostická, abreaktivní, psychoterapeutická, vysvětlující, edukativní, operativní, persuasivní, přesvědčovací a konzultační. Rozhovor byl s dětmi veden před zahájením činností, v jejím průběhu i při závěrečném hodnocení dne. Rozhovor v tomto programu byl využit polostrukturovaný, nestrukturovaný a volný, kdy bylo s dětmi komunikováno přirozeně. V polostrukturovaném rozhovoru, byly využity otázky přímé, tak nepřímé. Tyto otázky jsou sepsány ve vlastním programu.

Data byla shromažďována v rámci jednoho týdne během práce učitelky v mateřské škole, ve třídě předškoláků, ve které působí jako zaměstnanec třetím rokem. Každý den byl vyhodnocen dle stanovených kritérií.

2.3.2 Program – Jsem jedinečný

Anotace

Výchovně vzdělávací hudební program je zaměřený na všestranný rozvoj dítěte předškolního věku. Zaměřuje se na podporu sebepoznání, sebehodnocení a prosociálního chování na základě řešení problémů. Program seznamuje děti s populární hudbou prostřednictvím různých aktivit. Program je založen na písni Beliver americké rockové skupiny Imagine Dragons, která byla vydána již v roce 2017. Píseň je reflexí zpěvákova

života, včetně jeho úzkostí, ale též úspěchů. Jedná se o hledání perspektivy pro další cestu životem a povznesení se nad bolestmi při této cestě.

Cíle programu: Program je zaměřený na rozvoj sebepoznání a sebedůvěry prostřednictvím poznávání populární písně. Program prolíná rámcové a dílčí cíle RVP PV, které u dětí naplňuje. U dětí podporujeme soustředění, kreativitu, kooperaci a pozitivní city ve vztahu k sobě.

Časový rozsah: 5 dnů

Věk dětí: 4-6 let

Činnosti a aktivity: Program naplňuje všechny oblasti RVP PV. Hlavní činnosti jsou především hudební, poslechové, rytmické, diskusní činnosti, výtvarné a pohybové.

Rizika: Obtížnost tématu z něho plynoucí nespokojenosti dětí, případně nepříjemné klima třídy mezi dětmi.

1. den	Věříme si	
Cíl	seznámení s písní, posílení sebedůvěry dítěte a vzájemných vztahů ve třídě	
Časová náročnost	40 minut	
Organizace	společně na koberci ve třídě	
Pomůcky	audiozařízení potřebné k puštění nahrávky, nahrávka písně Believer – Imagine Dragons, šátky	
Motivace	„Dobrý den, dobrý den, dneska máme krásný den. Ruce máme na tleskání a nožičky na dupání. Dobrý den, dobrý den, zpívat, tančit my budem!“	
	Poslech písně	„Děti, poslechneme si jednu písničku, někteří z vás ji možná znají. Udělejte si pohodlí, můžete si lehnout na záda nebo na bok. Kdo chce může zůstat sedět.“
	Diskuse	Jak se vám písnička líbila? O čem asi byla? Rozuměli jsme tomu? Byla veselá nebo smutná?

		<p><i>Byla pomalá nebo rychlá?</i></p> <p><i>Byla o víře. Co to je?</i></p> <p><i>Věříte na něco nebo v něco?</i></p> <p><i>Umíte věřit sami sobě, že zvládnete těžký úkol?</i></p>
Hra: Umím		
	Časová náročnost	10 minut
	<p>Hra pro posílení sebedůvěry a psychické odolnosti.</p> <p>Každý si promyslí, co umí a poví nám to, začne pedagog.</p> <p>Hru můžeme pozměnit a doplnit otázkami: <i>co jsem, co umím, co mám, líbí se mi na mně, že...</i></p>	
	Diskuse	<p><i>Věříte někomu jinému?</i></p> <p><i>Věříte svým kamarádům?</i></p>
Hra: Cesta za vodičem		
	Časová náročnost	20 minut
	Pomůcky	šátek
	Organizace	tělocvična, chodba, třída
	<p>Hra pro posílení důvěry v druhého.</p> <p>Děti vytvoří dvojice, jeden z dvojice bude mít zavázané oči a stoupne si za kamaráda, který ho bude vést.</p> <p>Pro posílení důvěry se mohou děti ve dvojici vést za ruce.</p> <p>Tato hra se hraje bez použití slov, v naprostém tichu.</p> <p>Nejdříve mohou děti chodit po chodbě, poté po třídě.</p> <p>Po určitém čase se prohodí.</p>	
	Diskuse	<p><i>Zkusili jsme si důvěřovat v druhé a víme, že můžeme důvěřovat sobě.</i></p>
Hra: Ulička		
	Časová náročnost	5 minut
	Pomůcky	šátek
	Organizace	ve třídě
	<p>Děti se rozdělí do dvou skupin a stoupnou si naproti sobě do dvou řad. Jedno z dětí si zaváže oči a projde pomalu</p>	

	uličkou. Ostatní procházejícího pohladí. Vystřídá se celá třída.
Výstupy	<ul style="list-style-type: none"> - děti se zvládnou ztišit, naslouchat, soustředit se a vnímat melodii; - děti rozeznají smutnou a veselou melodii písně; - děti rozpoznají rychlé a pomalé tempo písně; - děti souvisle vyjadřují své myšlenky a pocity na základě slyšené melodie písně; - děti dokážou vnímat vlastní hodnoty a slovně se ohodnotit; - děti si vzájemně důvěřují.

Výsledek realizace

Pozorování dětí během činností ukázalo jejich prvotní zaskočení. Vybraná píseň byla pro některé děti známá a velmi rytmická. Při poslechu si někteří začaly píseň pobrukovat, mnozí se pohybovaly do rytmu. Z následného rozhovoru bylo zřejmé, že se dětem píseň líbila. Společným tématem rozhovoru se stala stylizace písně a její působení na děti. V závěru rozhovoru se děti shodly, že se jedná o píseň „něco mezi“ ani pomalá, ani rychlá, ani smutná, ani veselá.

Práce ve dvojicích byla pro děti přirozená. Z pozorování bylo znatelné bezproblémové rozdělení dětí do dvojic a klidná práce. Avšak byla nutná opětovná motivace při hře Cesta za vodičem. Některé dvojice chodily příliš rychle a narážely do nábytku po třídě. Hra byla mnohokrát zopakována včetně zapojení učitelky.

Závěrem dne byla hra Ulička, která se dětem líbila. Z pozorování a následného rozhovoru bylo dětem příjemné procházet uličkou. Ve třídě je vytvořené dobré klima a panují zde přátelské vztahy. V závěrečném rozhovoru byly od dětí kladeny otázky, zda budeme s písní pracovat i další den.

2. den	Naše cesta	
Cíl	prohlubování zážitku z hudby pomocí rytmických činností, seznámení s netradiční výtvarnou technikou, podpora vzájemné spolupráce	
Časová náročnost	45 minut	
Organizace	ve třídě v kruhu na židličkách	
Pomůcky	židličky, obrázky s piktogramy, nahrávka písně <i>Believer</i>	
Motivace	báseň <i>Dobry den</i>	
	Poslech písně	„ <i>Děti, pustíme si písničku Believer. Můžete zkusit tleskat a dupat do rytmu, jak budete sami cítit.</i> “
Rytmická činnost s obrázky		
	Časová náročnost	15 minut
	Pomůcky	piktogramy
	Organizace	společně na židličkách
	Motivace	„ <i>Mám tu pro vás pomůcku. Tyto obrázky. Co na nich máme? Zkusíme si to.</i> “
	Nejdříve bez hudby, pedagog ukazuje obrázky a společně tleskáme, dupeme, pleskáme a luskáme podle obrázků. Poté pustíme část písně a vyzkoušíme si společně tleskat a dupat dle obrázků, na které pedagog ukáže. Pedagog obrázky vyměňuje a střídá dle vlastního cítění.	
Uvolnění		
	Časová náročnost	15 minut
	Pomůcky	žádné
	Organizace	společně na koberci
	Motivace	„ <i>Naše nohy a ruce jsou unavené jako kdybychom ušli kus cesty. V písničce zpěvák také zpívá o cestě, kterou prochází. Jak asi</i> “

		<p><i>mohl jít při této písničce? Běžel nebo šel pomalu?</i></p> <p><i>Pojďme si to zkusit.“</i></p>
		<p>Chodíme do rytmu písňe, každý chodí dle vlastního nápadu. Píseň vypneme, zkusíme si různé chůze jako batole, unavený stařec, sportovec, krásná slečna, paní s nákupem. Dále napodobujeme kroky zvířat a pohádkových bytostí (Šimanovský, 2011).</p>
	Diskuse	<p><i>Po jaké cestě šel asi ten zpěvák?</i></p> <p><i>Byla rovná, klikatá, písčítá, kamenitá nebo betonová?</i></p> <p><i>Po jaké cestě byste šli vy?</i></p> <p><i>Kam by vedla?</i></p> <p><i>Zkusíme si vytvořit vlastní cestu, a to přímo tady ve školce.</i></p>
Výtvarná činnost: Kam nás stopy zavedou		
	Výtvarný cíl	snímání povrchové textury podrážek bot, rozehrání akce se vzniklými artefakty
	Výtvarná technika (postup)	hra s otisky podrážek, výtvarná akce
	Časová náročnost	15 minut
	Pomůcky	kreslicí uhly, kancelářské papíry, venkovní boty dětí či bačkory, nůžky
	Organizace	u stolečků
		<p>Můžeme se rozhodnout sejmout otisky dvojím způsobem – frotáží nebo otiskem podrážky. Při frotáži přiložíme kancelářský papír na podrážku a uhlím položeným naplocho snímáme strukturu. Technika je pro malé děti náročnější v tom, že přes papír nevidí konec boty, papír nelze k botě upevnit, a proto je potřeba ho pevně držet, aby se nepohyboval a frotáž byla přesná. Základem</p>

	<p>je i správné držení nástroje. Nakonec si děti otisky vystříhnou. Na jednom místě se nám objeví spousty stop celé naší třídy i popř. paní učitelky.</p> <p>Start začátku akce si určí děti – zda naši cestu započneme v šatně, před budovou školky, u prolézačky apod. Pokládáme vždy po dvou stopách = krok. Stopy mohou mít různé rozestupy a dle toho nám i řeknou, zda jdeme pomalu, utíkáme. Pořadí necháme na dětech, v případě předhánění můžeme vyvolávat jména dětí. Každé dítě má právo si zvolit směr cesty, kam chce jít. Kam nás stopy zavedou? Akci z důvodu bezpečnosti realizujeme v areálu školy. Měli bychom vše nechat náhodě, nedomlouvat se před akcí, kam chceme dojít. Cesta končí ve chvíli, kdy dojdou stopy (Křížová)</p>
<p>Výstupy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - děti zopakují jednoduchý rytmus dle předlohy; - napodobují jednoduchý pohyb; - vyjadřují se pohybem; - děti zkoordinují pohyb a rytmus, tleskají, dupají, pleskají, cítí rytmus; - děti vzájemně spolupracují při výtvarné činnosti.

Výsledek realizace

Z pozorování dětí během dne vyplývá nadšení z písně. Melodii písně si děti broukají a pohybují se do rytmu písně. Pozorování bylo zaměřeno především na spojení pohybu a rytmu. Nejdříve si děti zkušely vlastní pohybové dovednosti. Následně přirozeně dle piktogramů poznaly, jaký pohyb budou napodobovat. Spojení naučených cviků a hudby bylo pro děti ze začátku složité. Bylo zapotřebí si nové zkušenosti několikrát zopakovat, což děti bavilo. Pozorována byla následně představivost dětí a její užití na dané téma chůze. Každé z dětí vytvořilo vlastní dramaturgii pohybu, někteří se v pohybu shodovaly. Pozornost byla dále věnována výtvarné aktivitě a vynaložené trpělivosti dětí. Výtvarná činnost vyžadovala značné soustředění a koordinaci rukou. Náročnou činnost děti zvládaly samostatně s lehkou dopomocí. Výsledek jejich práce byl ověřen při společné

činnosti, kdy děti tvořily vlastní cesty po třídě. Aktivita děti bavila, ověřením se stala i samostatná hra dětí během dne s vytvořenými otisky.

Rozhovory s dětmi byly vedené přirozeně během probíhajících činností. Děti samy navazovaly kontakt a chtěly si povídat. V této třídě jsou zvyklé hodnotit svoji práci i proběhlé činnosti. Děti vyžadovaly opakování rytmické činnosti podle piktogramů.

3. den	Jsem, jaký jsem	
Cíl	podpora sebepoznání dětí, upevňování soustředění, rozvoj jemné motoriky a kreativity, rozvoj předmatematických představ	
Časová náročnost	40 minut	
Organizace	společně na koberci, poté u stolečků	
Pomůcky	nahrávka písně Believer, ubrusy na stůl, tužka, karton (kousky krabice), izolepa, alobal, barevné papíry, lepidlo, tavná pistole, papírové ozdoby, dřívko od nanuku (špejle)	
Motivace	přivítání básní <i>Dobrý den</i>	
	Diskuse	<p><i>„Písnička nás naučila věřit sami sobě, ale jací vlastně jsme?“</i></p> <p>Každý může vyjádřit, jaký je – jak vypadá, co se mu líbí, co má rád, co umí. Sedíme v kruhu a posíláme si kamínek „povídálek“ – já umím hezky zpívat, já mám hezké vlásky, mně se líbí, že umím uklízet hračky atd.</p> <p><i>„Každý jsme řekli, jací jsme, každý jsme jiní a je to pro naši třídu moc důležité. Naše třída potřebuje každého z vás děti. Teď spolu vyrobíme kouzelné zrcátko, které bude jenom vaše.“</i></p>
Výtvarná činnost		
	Časová dotace	15 minut
	Pomůcky	ubrusy na stůl, tužka, karton (kousky krabice), izolepa, alobal, barevné papíry, lepidlo, tavná pistole, papírové ozdoby, dřívko od nanuku (špejle)
	Organizace	u stolečků

	<p>Z kartonu vyřízneme rámečky, každé dítě si může nakreslit vlastní obrys svého zrcadla. K rámečku připevníme pomocí izolepy dřívko od nanuku, jako rukojeť. Vzniklý rámeček oblíme v alobalu, který poté nazdobíme barevným papírem a různými papírovými ozdobami.</p> <p>Nakonec můžeme zrcátko polepit lístečkem se slovy JSEM JEDINEČNÝ.</p> <p>Varianta: do vzniklého zrcátka může každé dítě nalepit svoji fotografii a následně zrcátka vystavit.</p>	
Hrátky se zrcátky		
	Časová náročnost	15 minut
	Pomůcky	dvojice pěti obrázků či drobných předmětů, barevná páska či provázek (pro těžší variantu destičku lega a lego kostky)
	Organizace	ve dvojicích na koberci či u stolečků
	Motivace	„Nyní si zkusíme být zrcadlem toho druhého. Najděte si kamaráda a sedněte si k sobě.“
	<p>Dvojicím rozdáme dvojice drobných předmětů nebo obrázků. Rozdělíme dětem plochu na dvě části. Jedno z dětí dá do řady předměty či obrázky a druhý kamarád to na své straně zopakuje. Poté se děti vystřídají a zkouší různé varianty.</p> <p>Těžší varianta: Dvojice si vezme destičku rozdělenou na dvě části. Jeden z dvojice dá kostky lego pod sebe, podél rozdělené části. Druhý z dvojice tuto linii zopakuje.</p>	
Výstupy	<ul style="list-style-type: none"> - děti projevují kreativitu u výtvarné činnosti; - děti souvisle vyjadřují své myšlenky a pocity; - děti dokážou vnímat vlastní hodnoty a slovně se ohodnotit; - děti vzájemně spolupracují. 	

Výsledek realizace

Během dopoledního povídání byla v průběhu rozhovoru zjištěna pozitivní reakce dětí na proběhlé činnosti a píseň samotnou. Děti si samy při rozhovoru opakovaly heslo „*jsem jedinečný*“. Při výtvarné činnosti si někteří vyžádaly poslech písně. V této třídě jsou děti zvyklé pracovat s hudbou a vnímat ji jako doprovod k činnostem.

Při výtvarné činnosti byla pozorována míra využívání dětské kreativity. Děti si samostatně vymyslely návrhy svých zrcátek a využily další výtvarný materiál k dozdobení svých výtvorů. Pozorování dětí ukázalo aktivní zapojení do společných aktivit ve dvojicích. Hra na zrcadla s pomocí lega se stala oblíbenou a děti si tuto hru vypůjčily k odpolední volné hře.

4. den	Zrcadlo, zrcadlo řekni mi	
Cíl	rozvoj hrubé motoriky, vzájemné spolupráce, rozcvičení mluvidel, upevňování rytmického cítění dětí	
Časová náročnost	35 minut	
Organizace	ve třídě	
Pomůcky	nahrávka písně Believer, zrcátka	
Motivace	přivítání básní <i>Dobry den</i>	
Zrcadlové cvičení		
	Časová náročnost	10 minut
	Pomůcky	žádné
	Organizace	ve dvojicích na koberci
	Motivace	<i>„Znovu si zkusíme zahrát na zrcadla. Udělejte dvojice, jeden z vás bude zrcadlo a druhý udělá odraz, který bude stejný, jako v zrcadle. Pozor, jakmile přestane hrát naše písnička, musí být odraz hotový. Budeme střídát nebojte.“</i>
	Děti udělají dvojice, jedno z dětí bude odraz a otočí se k druhému (zrcadlu) zády. Zrcadlo si vymyslí pozici svého těla. Druhé dítě, až se otočí, musí co nejrychleji tento odraz zopakovat. Jako časovou hranici můžeme zvolit hudbu, která jakmile přestane hrát, musí být odraz zrcadla hotový. Děti se budou střídát.	
Logopedická prevence: Zrcadlo		
	Časová náročnost	10 minut
	Pomůcky	zrcátka pro každé dítě
	Organizace	v kruhu na koberci
	Motivace	<i>„Co můžeme vidět v zrcadle, každý si vezměte své zrcátko a řekněte mi co vidíte. Zkuste se usmát, teď se zkusíme zamračit. Co se vám líbilo více?“</i>

	<p>Učitelka předvádí, děti opakují a kontrolují se v zrcadle.</p> <p><i>Ted' zašpulíme pusu, jako kdybychom dávali pusu mamce.</i></p> <p><i>No né, já vidím, že na puse nám zůstala čokoláda, zkuste ji olíznout.</i></p> <p><i>Vidím, že něco máme i na zubech, zkuste si jazykem zkontrolovat zoubek po zoubku.</i></p> <p><i>Ten jazyček je neposeda, umí také sebou plácnout.</i></p> <p><i>Podívejte, nejdříve se chytne horních zubů a potom udělá plác!</i></p> <p><i>Plácat umí, ale ted' se chtěl podívat ven z pusu. A zase zpátky dovnitř, a ven a zpět.</i></p> <p><i>Podívejte jazyk se chce dostat ven z pusu, ale tlačí mi do tváře. Na jedné straně a ted' na druhé.</i></p> <p><i>Už je venku, dokáže se dotknout brady?</i></p> <p><i>A co špičky nosu? Zvládne to? "</i></p>								
Ozvěnová hra									
	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="644 1126 932 1182">Časová náročnost</td> <td data-bbox="932 1126 1402 1182">10 minut</td> </tr> <tr> <td data-bbox="644 1182 932 1294">Pomůcky</td> <td data-bbox="932 1182 1402 1294">nahrávka písně Believer pouze instrumentál či karaoke, bez zpěvu</td> </tr> <tr> <td data-bbox="644 1294 932 1350">Organizace</td> <td data-bbox="932 1294 1402 1350">společně na koberci</td> </tr> <tr> <td data-bbox="644 1350 932 1462">Motivace</td> <td data-bbox="932 1350 1402 1462">„Jazyk jsme si procvičili, procvičíme si svůj hlas a ruce.“</td> </tr> </table> <p>Učitelka začne pleskat do stehů dle rytmu a děti opakují.</p> <p><i>Ted' všichni slyšte, tenhle můj zpěv,</i></p> <p><i>ve vlastním těle, jsem vlastní šéf.</i></p> <p><i>Ted' všichni slyšte, tenhle můj hit,</i></p> <p><i>malý či velký mi nesmí ublížit.</i></p>	Časová náročnost	10 minut	Pomůcky	nahrávka písně Believer pouze instrumentál či karaoke, bez zpěvu	Organizace	společně na koberci	Motivace	„Jazyk jsme si procvičili, procvičíme si svůj hlas a ruce.“
Časová náročnost	10 minut								
Pomůcky	nahrávka písně Believer pouze instrumentál či karaoke, bez zpěvu								
Organizace	společně na koberci								
Motivace	„Jazyk jsme si procvičili, procvičíme si svůj hlas a ruce.“								
	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="644 1738 932 1794">Diskuse</td> <td data-bbox="932 1738 1402 1794">„A smím ubližovat já? NE!“</td> </tr> </table> <p>Připojíme další sloku.</p> <p><i>Ted' všichni slyšte, tenhle můj hit,</i></p> <p><i>ani já tobě nesmím ublížit! (Hana Švejdová, Inspiromat)</i></p> <p>Několikrát zopakujeme dle rytmu písně.</p>	Diskuse	„A smím ubližovat já? NE!“						
Diskuse	„A smím ubližovat já? NE!“								

Výstupy	<ul style="list-style-type: none"> - děti vzájemně spolupracují; - děti zopakují jednoduchý rytmus dle předlohy; - děti zkoordinují zpěv a rytmus, pleskají, cítí rytmus.
----------------	--

Výsledky realizace

V rámci pozorování bylo sledováno kreativní vyjádření dětí při pohybových aktivitách. Byla nutná opětovná motivace a delší čas na ukotvení pravidel hry ve dvojicích. Nejdříve probíhala ukázková hra jedné z dvojic, následně se zapojily všechny dvojice dětí. Po potřebném zopakování děti vymýšlely co nejsložitější pohyb, až bylo téměř nemožné ho napodobit. U logopedického cvičení byla pozorována aktivita dětí a artikulační zdatnost. V případě nutných oprav bylo cvičení několikrát zopakováno.

Rozhovor byl veden v celé skupině a byl zaměřen na vlastní možnosti a pravidla třídy. Na tento rozhovor navazovala rytmická aktivita s textem. Děti aktivně opakovaly pravidla třídy, co se jim nelíbí, jak bychom se měly chovat, či jakým způsobem napravit porušení pravidla.

5. den	Měníme svět	
Cíl	rozvoj reakce dětí na signál, podpora hrubé motoriky, poznávání okolí mateřské školy, upevňování vyjadřování k aktuální situaci	
Časová náročnost	55 minut	
Organizace	ve třídě, na vycházce v okolí MŠ	
Pomůcky	nahrávka písně Believer, obrázky s piktogramy, židličky, izolepa, vyrobená zrcátka, podložky, pomůcky z celého týdne včetně výrobků dětí, kamínky či kaštiny	
Motivace	báseň <i>Dobry den</i>	
Hra: Reakce na signál		
	Časová náročnost	15 minut
	Pomůcky	nahrávka písně Believer, židličky
	Organizace	v kruhu na koberci
	Motivace	<i>„Zpěvák v naší písni se měnil, prošel si bolestmi, tím špatným i dobrým. Zkusíme si se také měnit, ale trochu veseleji.“</i>
Společně si nachystáme židličky do kruhu tak, aby opěradlem směřovaly ven. Na opěradla připevníme izolepou piktogramy. Zapneme píseň a děti mohou běhat, pochodovat či jen chodit okolo vzniklého kruhu. Jakmile hudba přestane hrát úkolem dětí je udělat stejnou pozici jako je na obrázku. Až začne hudba hrát znovu, děti se opět rozeběhnout či rozejdou.		
Hra: Díváme se na svět		
	Časová náročnost	30 minut
	Pomůcky	vyrobená zrcadla
	Organizace	ve třídě, v okolí MŠ
	Motivace	<i>„Zkusili jsme si zrcadlem se koukat na sebe. Nyní se zkusíme pomocí zrcadla dívat na svět okolo nás. Vezměte si svá zrcadla a podívejte</i>

		<p><i>se po třídě. Co vidíte? Je tu něco, co se vám líbí? Je tu něco, co se vám nelíbí?</i></p> <p><i>Co byste chtěli změnit? Naši třídu jsme si prohlédli, ale co takhle se podívat ven! Zpěvák také putoval a zamýšlel se nad tím co může změnit ve svém okolí.“</i></p>
	<p>Vezmeme si svá zrcátka ven, můžete je využít na vycházce po okolí mateřské školy, či jen na školní zahradě. Dobré by bylo vzít děti na vycházku ke skládce, ke kontejnerům, či do parku. Podívejte se na to, zda lidé ve vašem městě či vesnici třídí odpad, uklízí po sobě. Můžete děti vést k tomu, aby navrhly a argumentovaly, co dělat se skládkou, jak zacházet s odpadem, jak upravit vaše město. Změňte pohled a dívejte se zrcadlem.</p>	
Evaluace týdne		
	Časová náročnost	10 minut
	Pomůcky	podložky, piktogramy, otisky bot, šátek, vyrobené zrcadlo, kaštan (kamínek, víčko)
	Organizace	společně na koberci ve třídě
	Motivace	„ <i>Děti, máme tady činnosti, které jsme společně dělali. Která z činností se vám líbila nejvíce, tak k té přiložte kamínek (ořech, kaštan).“</i>
	<p>Na zem rozložíme podložky, na které položíme piktogramy s rytmem, otisky bot, činnosti, piktogram ucha a noty znázorňující poslech</p> <p>Děti přiloží kamínek nebo ořech či jiný předmět k činnosti, kterou si oblíbily. Můžeme spočítat, dle předmětů, která z činností se líbila nejvíce. Poté vedeme</p>	

	diskusi o činnostech. Na závěr pustíme píseň a pořádně si zatančíme.	
	Diskuse	<i>„Děti, povězte mi, proč jste si vybraly zrovna tuto činnost, čím se vám tak líbila, co vás na ní tolik bavilo?“</i>
Výstupy	<ul style="list-style-type: none"> - děti se zamýšlí nad aktuálními problémy a hledají zajímavá řešení; - děti reagují na zvukový signál pohybem (předvedou cvik dle obrázku), drží rovnováhu; - děti dokážou vyjádřit svůj názor a zhodnotit uplynulý týden. 	

Výsledek realizace

Pozorování se zaměřovalo na pohybovou činnost a míru aktivity dětí. Sledována byla především radost z pohybu, včasná reakce na signál a stupeň napodobení postoje dle obrázku. Pohybová aktivita byla pro děti poutavá, nejen z výsledků pozorování, ale též rozhovoru. Děti vyžadovaly tuto aktivitu několikrát zopakovat nejen během dne, ale i dny následující.

Vztah k okolnímu prostředí a argumentování vlastních nápadů na změnu bylo pozorováno v rámci pobytu venku. Děti se dívaly na okolí pomocí vyrobených zrcátek a objevily další možnosti na zlepšení: *„méně aut a odpadu“*, *„více kyticěk a stromů před školkou“*. V rámci pozorování bylo také vyhodnocení nově upraveného prostranství před budovou mateřské školy. Z rozhovoru vyplynula značná spokojenost dětí s nově vysázenými rostlinami.

Hlavním ukazatelem pro celý týden se stala závěrečná evaluace. Pozorování ukázalo vizuální hodnocení uplynulých aktivit. Rozhovor potvrdil názor dětí na uplynulý týden. Vybrané aktivity dětí byly hodnoceny pozitivně.

2.4 Shrnutí praktické části

Praktická část této diplomové práce obsahuje vyhodnocení dotazníkového šetření, který se stal podkladem pro vytvořený program. Program s využitím populární hudby byl ověřen v praxi a též vyhodnocen. Program byl vyhodnocen pomocí pěti výzkumných otázek, které jsou následující: **VO 1. Jak děti reagují na činnosti spojené s populární hudbou? VO 2. Jakým způsobem je podporován fyzický rozvoj dětí (pohybové a manipulační dovednost)? VO 3. Jak děti projevují radost z poznání? VO 4. V jaké šíři je vytvořen prostor pro kreativitu a sebevyjádření dítěte? VO 5. Jakou formou je podporována vzájemná spolupráce dětí?** Ke každé z otázek byla připojena kritéria hodnocení, která vycházela z pěti oblastí RVP PV.

Dle vyhodnocení pozorování a rozhovorů s dětmi vychází odpověď na VO 1. velmi pozitivně. Kritéria hodnocení v oblasti *Dítě a jeho psychika (Jazyk a řeč; Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace)* byla naplněna. Sledována byla dovednost dětí samostatně vyjadřovat své myšlenky a pocity a učit se nová slova a krátké texty. Další kritéria hodnocení v oblasti *Dítě a jeho společnost* se zaměřovala na poznání nových kultur, hodnot a umění, což vzhledem k výběru zahraniční písně bylo též naplněno. Děti se zájmem naslouchaly hudbě, dokázaly se soustředit na dané činnosti a se zaujetím se zapojovaly do diskusí. Na činnosti spojené s písní se těšily a dotazovaly se dalších aktivit či jejich opakování. Rytmickou činnost spojenou s básní si děti osvojily a využívaly při dalších volných činnostech. Děti chtěly tuto píseň poslouchat při výtvarných činnostech a dalších volných aktivitách mimo řízený program. Melodii písně si děti pobrukovaly i během poslechu.

Podpora fyzického vývoje VO 2., dle dalšího pozorování a fotografií, byla volena způsobem společných hudebně pohybových aktivit, rytmických činností, reakcí na signál a dramatizace. Pohybové dovednosti byly podporovány také činnostmi ve dvojicích, ale též samostatně. Manipulační dovednosti se rozvíjely pomocí výtvarných technik, které vyžadovaly zručnost a dovednosti spojené s jemnou motorikou. Kritéria hodnocení v oblasti *Dítě a jeho tělo* sledovala schopnost dětí sladit pohyb s rytmem písně a vědomě napodobit jednoduchý pohyb, včetně dovedností spojených s jemnou motorikou.

Vyhodnocení VO 3. vychází z pozorování dětí při činnostech a vedených rozhovorů. Kritéria hodnocení související s oblastí *Dítě a jeho psychika (Seběpojetí, city, vůle)*, ve kterých bylo pozorováno prožití radosti v souvislosti s činnostmi v programu.

Hlavním ukazatelem naplnění této otázky bylo opakované vyžadování uplynulých aktivit. Dále poslech písně při volných hrách, bezděčné broukání melodie písně a pohyb do jejího rytmu. Po ukončení řízeného programu si děti vypůjčily užívané pomůcky, které použily k vlastním volným hrám. Právě i tato reakce dětí se stala ukazatelem k pozitivnímu vyhodnocení VO 3.

Možnost projevit kreativitu a sebevyjádření VO 4. byla dětem umožněna při mnoha činnostech. Kritéria hodnocení se odráží v oblastech *Dítě a jeho psychika (Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace)* a *Dítě a svět*. Dle pozorování a vzniklých výsledků je zřejmé, že dětem se naskytlo mnoho příležitostí jak výtvarných, pohybových, hudebních či řečnických. Při těchto příležitostech se děti mohly vyjádřit vlastním cítěním. Představivost a fantazie byla rozvíjena též v rámci dramatizace, kdy děti pohybem ztvárnily různé osoby a jejich styl chůze. Možnost projevu dětí vychází z rozhovorů při aktivitách a následně v závěrečné evaluaci. Při evaluaci na konci týdne děti argumentovaly své názory na uplynulé činnosti.

Spolupráce dětí VO 5. propojovala celý program. Z oblasti *Dítě a ten druhý* vychází kritéria hodnocení, která sledovala podporování vztahů mezi dětmi a jejich komunikaci. Vzájemná kooperace se odrážela v aktivitách výtvarných, pohybových, ale také ve vzájemném sebevzdělávání. Spolupráce dle pozorování byla určována činnostmi především ve dvojicích, ale též při kolektivní výtvarné činnosti. Děti si ke konci týdne bezděčně pomáhaly i při řízených aktivitách.

Z výsledků je patrné, že činnosti byly na každý den zvoleny tak, aby částečně naplnily všech pět oblastí RVP PV. Cílem praktické části je vytvoření praktického programu. Program je vytvořen flexibilně, umožňuje tak pedagogům vybrat si činnosti a zařadit je dle vlastních potřeb. Program je zaměřen především na práci s populární písní a rozvojem sebevědomí dítěte. Nabízí činnosti, které napomáhají s podporou spolupráce mezi dětmi, ověřují manipulační a pohybové dovednosti a nabízí podporu s rozvojem rytmického cítění dítěte. V programu chybí pěvecké aktivity, avšak z výsledků vidíme, že i přes značnou složitost melodie písně se děti tuto melodii snažily napodobit.

Hlavní obavou pedagogů z populárních písní v mateřské škole je textová složka písní. V dnešní době je mnoho možností překladu písní, pedagog tak může ve chvíli vidět text a uvážit využití písně v prostředí mateřské školy. Text v tomto programu byl využit jako motivační prvek k činnostem a diskusím. Textová složka písně byla využita k podpoře

děti k vlastnímu vyjádření. Děti byly podporovány nejen k hodnocení aktivit, ale též k sebehodnocení. Byla vytvořena atmosféra k pozitivnímu hodnocení, ačkoliv text písně je převážně ponurý. Program ukazuje, že záleží pouze na pedagogovi, jak píseň využije a propojí do běžného dne v mateřské škole.

2.4.1 Diskuse

Téma diplomové práce bylo zvoleno s ohledem na aktuální situaci v mateřských školách. Stále více proniká populární hudba mezi nejmladší posluchače se snahou se jim co nejvíce přiblížit. Avšak pedagogové tuto hudbu příliš při své práci nevyužívají. Dotazníkové šetření potvrdilo stále větší převahu lidové písně při práci pedagogů v mateřských školách. Ovšem je matoucí porovnání lidové písně a populární hudby. Většina dotazovaných se v jisté charakteristice shoduje. Jedná se o jednoduchý a výrazný rytmus, opakující se melodie a jednoduchý text.

Program, který byl vytvořen na základě dotazníku, využil píseň, která nebyla předem určena dětským posluchačům. Vznikla zde snaha vnést do práce pedagogů vlastní výběr oblíbené hudby. Mnoho z dotazovaných preferuje pro vlastní poslech populární hudbu. Tyto zjištěné informace by mohly být mezi sebou více porovnávány a probrány do četnějších detailů. Program se vehementně snažil prolnout všech pět vzdělávacích oblastí dané RVP PV. Tato provázanost není příliš přirozená, zakládá se spíše na textu dané písně než jejich jiných aspektech. Výsledky z programu mohou být ovlivněny nižším počtem dětí ve třídě, ve které se program ověřoval.

ZÁVĚR

Hudba jakožto mocný element rozvoje, vnímání a krásy. A předškolní věk jako období největšího rozvoje dítěte. Pokud se tyto dva činitele spojí, mají moc ovlivnit nás na celý zbytek života. Je však na našem okolí, zda dovolí, aby nás tyto dvě události ovlivnily pozitivně či negativně. V prostředí mateřských škol se pedagogové snaží dětem ukazovat svět v nejlepší možné světlo. Svět krásný a přívětivý, avšak mnozí realisté by s námi mohli polemizovat o opaku. Svět je krásný a je pouze na nás, jakýma očima se na něj budeme dívat.

Pouze lidové písně patří do mateřské školy. Populární písně jsou pro děti špatné. I na toto tvrzení bychom se měli dívat jiným pohledem. Může být populární hudba součástí práce s dětmi předškolního věku? Dle výsledků této práce, ano.

Teoretická část poukazovala na fakt, že populární hudba je velmi těžko uchopitelná. Ať už její definicí, zařazením či působností. Názory na tuto hudbu se diametrálně odlišují, avšak přínosy v sobě skrývá mnohé. Její aktuálnost a rytmika přináší do naší společnosti mnohá pozitiva.

Praktická část byla zaměřena na výsledky z dotazníkového šetření a vlastní program s možnostmi využití populární hudby v mateřské škole. Z výsledků dotazníku vyplynulo, jak se pedagogové obávají populární hudby. Dětem předkládají písně lidové, sami poslouchají písně populární a jakmile nechají děti vybrat si píseň, je to píseň populární. Respondenti ve výsledcích uvádějí, že lidová píseň je rytmicky jednoduchá a dětem blízká. U populární hudby vidí též rytmickou jednoduchost. V ověřeném programu je rytmus jednou ze stěžejních činností a též jsme mohli posoudit jeho jednoduchost. Jako bonus jsme získali zálibu u dětí k této činnosti a písni. Z těchto tvrzení je zřejmé, že pedagogům chybí odvaha.

Cílem této práce bylo využití populární hudby v mateřské škole tak, aby dopomohla k rozvoji dítěte. Vytvořený program měl pomoci dětem nalézt vlastní hodnoty a nebát se je využít, a to vše v doprovodu populární písně.

Populární hudba nemusí být nutně přínosem, ale zákonitě není ani kazem. Tato práce ukazuje, že díky citlivému vedení může být práce s populární hudbou nejen zábavou, ale i důležitým prvkem pro poznání sebe sama a vlastních hodnot. Nemusíme být dokonalí a krásní, ale měli bychom se snažit být dobrými lidmi.

ZDROJE

DORUŽKA, Lubomír a Petr DORUŽKA. *Panoráma populární hudby 1918-1978, aneb, Nevšední písničkáři všedních dní*. 2. vyd. Praha: Mladá fronta, 1987. ISBN 20-021-9709/21.

EARLY, Allie, Danielle VALENTE a Oliver STRAND. 25 actually great kids' songs to get your family moving: These are the popular kids' songs that actually bop. *TimeOut* [online]. 2021 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.timeout.com/music/best-kids-songs>

FERJENČÍK, Ján. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu: jak zkoumat lidskou duši*. Vyd. 2. Přeložil Petr BAKALÁŘ. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-815-9.

FRANĚK, Marek. *Hudební psychologie*. V Praze: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0965-7.

FRANĚK, Marek a Pavel MUŽÍK. Hudební preference a její souvislost s dimenzemi pětifaktorového modelu osobnosti. *Hudební Věda*. Leden 2010, 47. 285-297.

HISCHAK, Thomas S. a Mark A. ROBINSON. *The Disney Song Encyclopedia*. Ilustrované vydání. United States of America: Scarecrow Press, 2009. ISBN 978-0-8108-6937.

HOLAS, Milan. *Hudební pedagogika*. Praha: Nakladatelství AMU, 2004. Knihnice Metodického centra HAMU. ISBN 80-7331-018-X.

JEDLIČKA, Richard, Jaroslav KOŤA a Jan SLAVÍK. *Pedagogická psychologie pro učitele: psychologie ve výchově a vzdělávání*. Praha: Grada, 2018. Psyché (Grada). ISBN 978-80-271-0586-1.

JENČKOVÁ, Eva. *Hudba a pohyb ve škole*. Hradec Králové: Tandem, 2002. ISBN 80-903115-7-1.

JURKOVIČ, Pavel. *Od výkřiku k písničce*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7367-750-3.

KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. 2002. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2002. ISBN 80-7290-080-3.

- KOLIHA, Petr. *Co je ČT :D: Děčko pro rodiče*. Česká televize [online]. © 1996–2021 [cit. 2022-08-13]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/decko-pro-rodice/uvod/>
- KOTEK, Josef. *Dějiny české populární hudby a zpěvu 19. a 20. století*. Praha: Academia, 1994. ISBN 80-200-0481-5.
- KOTEK, Josef. *Dějiny české populární hudby a zpěvu*. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0634-6.
- KRČEK Josef. *Musica humana*. Hranice: Fabula, 2008. ISBN 978-80-86600-50-5.
- KŘÍŽOVÁ, Žaneta. Kam nás stopy zavedou. In: *Výtvarná výchova* [online]. [cit. 2022-09-10]. Dostupné z: <https://vytvarna-vychova.cz/kam-nas-stopy-zavedou/>
- KUHN, Tomáš. *Stručné dějiny populární hudby a jazzu pro studenty a učitele hudební výchovy*. Druhé, přepracované vydání. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2019. ISBN 978-80-261-0906-8.
- KYSLÍK, Jan. Problematika terminologie a stratifikace moderní populární hudby v české odborné literatuře konce 20. století, In: KYSLÍKOVÁ, Anežka (ed.): *K aktuálním otázkám hudební teorie a pedagogiky*, Ústí nad Labem: UJEP, 2002
- LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.
- LIPSKÝ, Matěj. Zvuk a hudba jako prostředek muzikoterapeutického působení na lidský organismus. *Speciální pedagogika: Časopis pro teorii a praxi speciální pedagogiky*. Univerzita Karlova v Praze, 2002, 12(3), 170-176 s. ISSN 1211-2720.
- LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. 2. vydání. Praha: Raabe, 2006. ISBN 978-80-87553-65-7.
- LIŠKOVÁ, Marie. *Populární hudba pro děti předškolního věku – analýza, komparace, kritéria výběru* [online]. Olomouc, 2020 [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/grey8e/>. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Gabriela Coufalová, Ph.D.
- MALOTÍNOVÁ, Barbora. *Využití písně jako prostředku k estetickému rozvoji dětí v mateřské škole*. Č. Budějovice, 2020. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Vedoucí práce PaedDr. Alena Váchová.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa: základní duševní potřeby dítěte: dítě a lidský svět*. Praha: Grada, 2005. Pro rodiče. ISBN 80-247-0870-1.

MATZNER, Antonín, Ivan POLEDŇÁK a Igor WASSERBERGER. *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby*. Praha: Supraphon, 1990. ISBN 80-7058-210-3.

MIŠURCOVÁ, Věra. *O estetické výchově nejmenších*. 3. dopl. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978. Odborná literatura pro učitele.

MORGAN. 15 Kids Music Shows Parents Won't Hate. *Morgan Manages Mommyhood* [online]. 2021 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.morganmanagesmommyhood.com/kids-music-shows/>

POLEDŇÁK, Ivan. *Hudba jako problém estetiky*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1215-1.

POLEDŇÁK, Ivan a Vladimír LÉBL. *Hudební věda: historie a teorie oboru, jeho světový a český vývoj: celostátní vysokoškolská učebnice pro studující filozofických fakult univerzit, pedagogických fakult a akademií múzických umění*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství).

ROJEK, Chris. *Pop Music, Pop Culture*. Cambridge: Polity Press, 2011. ISBN 978-0-7456-4263-5.

SEDLÁK, František a Hana VÁŇOVÁ. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2060-2.

SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte: analytická studie*. Praha: Supraphon, 1974. Comenium musicum, Sv. 12. ISBN (brož.).

SLAVÍKOVÁ, Vladimíra, Jan SLAVÍK a Sylva ELIÁŠOVÁ. *Dívej se, tvoř a povídej! : artefiletika pro předškoláky a mladší školáky*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 194 s. ISBN 978-80-7367-322-2.

SLAVÍKOVÁ, Marie. Hudební vývoj dítěte v předškolním věku. *Metodický portál RVP.CZ* [online]. 2012, 13.3.2012 [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/P/14413/HUDEBNI-VYVOJ-DITETE-V-PREDSKOLNIM-VEKU.html>

ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-928-6.

ŠVEJDOVÁ, Hana. Hanka Švejdová. Inspiromat [online]. Klatovy: Vytvořeno službou Webnode E-shop, 2016 [cit. 2022-08-13]. Dostupné z: <https://hanka-svejdova-eshop.webnode.cz/>

TANDOGAN, Cansu. Songs for Kids. *Journal of Foreign Language Education and Technology*, 2016, 1(1),. Retrieved June 10, 2022 from <https://www.learntechlib.org/p/208888/>.

TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-916-X.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. A přeprac. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-2153-1.

VONDROUŠOVÁ, Kamila. *Statistická analýza dat pro kvantitativní výzkum, 1. díl*. Ostravská univerzita, Dvořákova 7, 701 03 Ostrava, 2019. ISBN 978-80-7599-168-3.

VYSLOUŽIL, Jiří. *Hudební slovník pro každého*. Vizovice: Lípa, 1995. ISBN 80-901199-0-5.

PŘÍLOHY

Příloha A. Prázdný formulář dotazníku

Dotazník pro učitele/učitelky mateřských škol

Vážená paní učitelko, vážený pane učiteli,

ráda bych Vás požádala o vyplnění dotazníku k mé závěrečné diplomové práci, která se zabývá možnostmi využití populární hudby jako prostředku k rozvoji dítěte v mateřské škole. Populární hudbou je v tomto dotazníku myšlena hudba atraktivní, zábavná, vycházející z trendů doby a preferencí posluchačů.

Velmi Vás prosím o upřímné a pravdivé odpovědi, jedině takto bude mít můj výzkum a jeho výsledky smysl. Dle analýzy dotazníku pro Vás vytvořím program s využitím populární hudby v mateřských školách. Dotazník je zcela anonymní a jeho vyplnění by Vám nemělo zabrat více než 10 minut. Za Váš čas strávený při vyplňování dotazníku Vám předem velmi děkuji.

Bc. Barbora Malotínová

1. Pohlaví

(vyberte jednu odpověď)

- Žena
- Muž

2. Věk

(vyberte jednu odpověď)

- do 20 let
- 21 – 30 let
- 31 - 40 let
- 41 – 50 let
- 51 – 60 let

- více než 60 let

3. Jaké je Vaše nejvyšší ukončené vzdělání?

(vyberte jednu odpověď)

- Středoškolské vzdělání
- Vyšší odborné vzdělání
- Vysokoškolské vzdělání s ukončeným bakalářským stupněm
- Vysokoškolské vzdělání s ukončeným magisterským stupněm
- Jiné:.....

4. Vaše nejvyšší ukončené vzdělání je v oboru:

(vyberte jednu odpověď)

- Předškolní pedagogika
- Předškolní a mimoškolní pedagogika
- Předškolní pedagogika se zaměřením na speciální pedagogiku
- Speciální pedagogika
- Jiné:.....

5. Jaká je délka Vaší pedagogické praxe v mateřské škole?

(vyberte jednu odpověď)

- 0 – 1 rok
- 2 – 5 let
- 6 – 10 let
- 11 – 15 let
- 16 – 20 let
- Více než 20 let

6. Hrajete na nějaký hudební nástroj?

(vyberte jednu odpověď)

Ano

Ne

7. Které žánry populární hudby preferujete?

(vyberte jednu nebo více odpovědí)

Disco

Pop

Hip Hop

Rock

Jazz

Blues

Country

Elektronická hudba

Folk

Funk

Punk

Reggae

R&B

Ska

Jiné:

.....

8. Stručně popište, proč preferujete jeden z Vámi vybraných žánrů?

.....

9. Jaký druh hudebních činností při práci s dětmi v mateřské škole preferujete?

(vyberte jednu nebo více odpovědí)

- Vokální
- Instrumentální
- Poslechové
- Hudebně pohybové

10. Realizujete hudebními činnostmi v MŠ všechny oblasti předškolního vzdělávání dle RVP PV? (Biologická oblast, Psychologická oblast, Interpersonální oblast, Sociálně kulturní oblast, Environmentální oblast)

(vyberte jednu odpověď)

- Zcela bez obtíží
- S mírnými obtížemi
- Občas nezvládám
- Většinou nezvládám

11. Jaká oblast se dle Vašeho názoru při hudebních činnostech rozvíjí nejvíce?

(vyberte jednu odpověď)

- Biologická oblast (Dítě a jeho tělo)
- Psychologická oblast (Dítě a jeho psychika)
- Interpersonální oblast (Dítě a ten druhý)
- Sociálně kulturní oblast (Dítě a společnost)
- Environmentální oblast (Dítě a svět)

12. Při práci s dětmi v mateřské škole využíváte spíše:

(vyberte jednu nebo více odpovědí)

- Lidové písně
- Vážnou hudbu

- Populární písně
- Zvukové ukázky přírody, dopravních prostředků atd.
- Zrytmizovaná říkadla
- Jiné:.....
- Žádné

13. Jaká hudba je dle vašeho názoru pro děti přínosnější?

(vyberte jednu odpověď)

- Lidová
- Populární
- Vážná
- Žádná
- Jiná.....

14. Proč si to myslíte?

.....

15. Vidíte potenciál uplatnění populární hudby v rámci výuky v mateřské škole?

(vyberte jednu odpověď a vysvětlete proč)

- Naprosto souhlasím, protože.....
- Spíše souhlasím, protože.....
- Nevím, protože.....
- Spíše nesouhlasím, protože.....
- Naprosto nesouhlasím, protože.....

16. Jaký je dle Vašeho názoru přínos populární hudby při jejím využití v mateřské škole?

(vyberte jednu nebo více odpovědí)

- Aktuálnost témat
- Výrazný a opakující se rytmus
- Kreativní choreografie
- Hravost a zábava
- Zajímavé kostýmy
- Textová složka
- Jiné:.....

17. Jaká jsou dle Vašeho názoru rizika využívání populární hudby při výuce v mateřské škole?

(vyberte jednu nebo více odpovědí)

- Jednotvárná hudební forma
- Stále opakující se rytmus
- Absence dynamických kontrastů
- Jednotvárné tempo
- Elektronické nástroje
- Nedostatek estetického dojmu
- Jiné:.....

18. Využíváte poslech audio nahrávek populární hudby v rámci výuky?

(vyberte jednu odpověď)

- Ano, velmi často (prakticky denně)
- Ano, často (cca 1x týdně)
- Ano, občas (cca 1x 14 dní)
- Ano, někdy (cca 1x měsíčně)
- Jen výjimečně (cca 1x ročně)

- Ne, protože:

19. Při jakých činnostech v mateřské škole využíváte poslech populární hudby?

(vyberte jednu nebo více odpovědí)

- Při kresbě/malování
- Při volných hrách
- Doprovod k hudebně-pohybovým činnostem (hudební hry, hry s písní, tělovýchovné chvílky)
- Při relaxaci
- Při nácvičku na vystoupení/besídku
- Jiné:.....

20. Jsou hudební klipy populární hudby součástí Vaší výuky?

(vyberte jednu odpověď)

- Ano, sledujeme je velmi často (prakticky denně)
- Ano, sledujeme je často (cca 1x týdně)
- Ano, sledujeme je občas (cca 1x 14 dní)
- Ano, sledujeme je někdy (cca 1x měsíčně)
- Sledujeme je jen výjimečně (cca 1x ročně)
- Ne, protože:

21. Videoklip je pro Vás ve výuce stěžejní díky:

(vyberte jednu nebo více odpovědí)

- Choreografii (ukazování)
- Dramatizaci písně
- Vystoupení dětí ve videoklipu
- Animaci

- Zpěvu
- Hudebnímu doprovodu
- Jiné:.....

22. Při jakých činnostech v rámci výuky využíváte videoklip populární hudby?

(vyberte jednu nebo více odpovědí)

- Při kresbě/malování
- Při volných hrách
- Doprovod k hudebně-pohybovým činnostem (hudební hry, hry s písni, tělovýchovné chvílky)
- Při relaxaci
- Při nácvičku na vystoupení/besídku
- Jiné:.....

23. Při výběru písně pro práci s dětmi v mateřské škole se zaměřujete především na:

(vyberte jednu nebo více odpovědí)

- Název písně
- Textovou složku písně
- Hudební složku písně
- Videoklip
- Jiné:.....
- ...

24. Kde vyhledáváte náměty k využití populární hudby do výuky?

(vyberte jednu nebo více odpovědí)

- YouTube.com
- YouTubeKids.com

- Wimeo.com
- Spotify
- Rádio
- Dětské televizní pořady
- Zpěvníky, knihy, časopisy
- Blogy, internetové poradny, Facebookové skupiny
- Koncerty pro děti
- Doporučení a inspirace od kolegyň
- Podněty z vlastní zkušenosti od rodiny a dětí
- Jiná:

25. Vyjmenujte některé z interpretů české populární hudby pro děti, které znáte.

.....

26. Vyjmenujte některé zahraniční interprety populární hudby pro děti, které znáte.

.....

27. Pouštíte si s dětmi v mateřské škole hudbu, kterou preferujete vy sami?

(vyberte jednu odpověď)

- Ano, velmi často (prakticky denně)
- Ano, často (cca 1x týdně)
- Ano, občas (cca 1x 14 dní)
- Ano, někdy (cca 1x měsíčně)
- Jen výjimečně (cca 1x ročně)
- Ne, protože:

28. Dáváte dětem v mateřské škole možnost vlastního výběru hudby při jejím poslechu?

(vyberte jednu odpověď)

- Ano, velmi často (prakticky denně)
- Ano, často (cca 1x týdně)
- Ano, občas (cca 1x 14 dní)
- Ano, někdy (cca 1x měsíčně)
- Jen výjimečně (cca 1x ročně)
- Ne, protože:

29. Jaký druh hudby si děti v mateřské škole přejí poslechnout?

(vyberte jednu nebo více odpovědí)

- Lidové písně
- Vážnou hudbu
- Populární písně
- Zvukové ukázky přírody, dopravních prostředků atd.
- Zrytmizovaná říkadla
- Jiné:.....
- Žádné

30. Co očekáváte od poslechu populární hudby v mateřské škole:

(vyberte jednu nebo více odpovědí)

- Rozvoj řeči a jazyka
- Rozvoj představivosti a fantazie
- Relaxace a uvolnění
- Rozvoj smyslového vnímání
- Rozvoj vnímání charakteristických znaků hudby
- Jiné:.....

31. Souhlasíte s tím, aby by se v mateřské škole využívala populární hudba, která není předem určená dětem?

(vyberte jednu odpověď a vypište proč)

- Naprosto souhlasím, protože.....
- Spíše souhlasím, protože.....
- Nevím, protože.....
- Spíše nesouhlasím, protože.....
- Naprosto nesouhlasím, protože.....

32. Měli byste zájem o ucelený program využívající populární hudbu v práci s dětmi předškolního věku?

(vyberte jednu odpověď)

- Určitě ano
- Spíše ano
- Neutrální postoj
- Spíše ne
- Určitě ne

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku a přeji Vám mnoho úspěchů ve Vaší práci.

S pozdravem a přáním hezkého dne

Bc. Barbora Malotínová

Příloha B. Piktogramy

Piktogramy k rytmické činnosti: [Ilustraciones Percusión Corporal – Disk Google](#)

Příloha C. Obrázky cviků

Cviky k činnosti židličkovaná autorka Ivana Anna K.

Příloha D. Fotografie autorky k programu

Kam nás stopy zavedou

Hrátky se zrcátky

Zrcadlové cvičení

Evaluace týdne

